

Täysistunto

Torstai 23.9.2021 klo 16.00—18.20

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 18.20.

Puhetta johti toinen varapuhemies Juho Eerola (16.00—18.20).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
valtiovarainministeri Annika Saarikko
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
sisäministeri Maria Ohisalo
opetusministeri Li Andersson
tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen
sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Päiväjärjestyksen seuraavana asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä nyt siirtymään ministeriaitioon. Seuraavaksi pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksiä ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys koronapassista (Ville Tavio ps)

Suullinen kysymys SKT 152/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tavio, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

Keskustelu

16.01 Ville Tavio ps: Herra puhemies! Tiukat koronarajoitukset eivät ole enää tarpeellisia, vaan ravintolat, tapahtumat ja harrastukset voitaisiin jo avata normaalisti. Enemmistö väestöstä on rokotettuja, eikä sairaalakapasiteetti ole uhattuna. Hallitus ajaa tästä huolimatta järeää uutta rajoitustoimea, koronapassia. Koronapassi aloittaa kansalaisten lajittelun rokotettuihin ja rokottamattomiin jopa julkisissa palveluissa, kuten uimahalleissa. Koronapassi murentaa terveystietojen yksityisyydensuojaa sekä tosiasiallisesti pakottaa ottamaan rokotuksen, jos ei siis tahdo jäädä yhteiskunnan ulkopuoliseksi. Kysyn hallitukselta: onko ihmisten jyrkkä jaottelu rokotettuihin ja rokottamattomiin välttämätöntä maan sisäisellä koronapassilla?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.02 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilman kattavaa rokotesuojaa ei päästä siihen tavoitteeseen, josta edustaja Tavio puhui, että yhteiskunta olisi auki. Tällä rokotekattavuudella, joka meillä on, ei vielä suojella yhteiskuntaa. Niin kuin huomaatte, meillä on varsin paljon tartuntoja päivittäin. [Vilhelm Junnila: Mites muut Pohjoismaat?]

Jos sitten ajatellaan rokotekattavuuden nousua, niin lähtökohtana on se, että me saisimme riittävän korkean rokotekattavuuden, ja hallituksen hybridistrategiassa on lähdetty siitä, että tuo virstanpylväs on määritetty 80 prosenttiin tai siihen, että kaikilla halukkailla on ollut mahdollisuus ottaa rokote.

Mitä tulee koronapassiin, sitä ei oteta koko maassa rajoitustoimena käyttöön, vaan kysymys on siitä, että kun jollakin alueella on tartuntarypäs, siellä koronapassilla voi vapautua näistä rajoituksista. Se on siis rajoituksista vapauttamisen väline niillä alueilla, [Puhemies koputtaa] joilla tartuntaryppäitä on.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka tästä aihealueesta haluavat esittää lisäkysymyksiä, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Tavio jatkaa.

16.03 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, THL, antoi poikkeuksellisen kovasanaisen lausunnon sosiaali- ja terveysministeriölle. THL sanoi pitävänsä erittäin kyseenalaisena sitä, että koronapassia kaavaillaan jo 12-vuotiaille lapsille. THL:n arvion mukaan koronapassi estäisi pahimmassa tapauksessa pienten lasten harrastustoiminnan. Tästä huolimatta hallitus on päättänyt esittää lasten asettamista eriarvoiseen asemaan estämällä lapsen pääsyn harrastuksiin tai sisäleikkipaikoille, jos tämä jostain syystä on rokottamaton. [Vasemmalta: Ei!] Kysyn asiaa hallituksen tasa-arvoministeriltä Blomqvistilta: miksi rokottamaton lapsi ei ansaitse mielestänne yhtäläistä pääsyä leikkipaikalle?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Och minister Blomqvist, varsågod.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

16.04 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksestä. Tämä itse asia ei kuulu tasa-arvoministerin vastuualueelle, mutta totta kai minä, kuten koko hallitus, pidän ensiarvoisen tärkeänä, että lapset ja nuoret tulevat ensin elikkä sieltä puretaan ensin rajoituksia. [Ville Tavio: Tehän luotte rajoituksia!] Tämä on ollut hallituksen tavoite ja kanta edelleen. Hallitus on antanut tämän esityksensä eduskunnalle, ja eduskunta nyt käsittelee sitä, enkä vastaa tästä itse lakiehdotuksesta, vaan tämä oli tasa-arvoministerin näkemys tähän asiaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Kiuru.

16.05 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä asiasta on paljon keskusteltu, ja jouduimme myös hallituksessa harkitsemaan, mikä olisi lasten etu. Ja kun tätä asiaa katsotaan lasten edun näkökulmasta, asia ei olekaan enää niin yksinkertainen kuin edustaja Tavio tässä antoi ymmärtää. Nimittäin lähtökohta on se, että lasten ja nuorten harrastustoiminnan osalta me olemme nimenomaan halunneet, että lapsen etu olisi aina ensisijaista ja lapset pääsisivät näistä rajoitustoimista vapauttamisessa aivan ensimmäiseen porukkaan. Ja näin nyt nimenomaan tehdään, eli emme suosittele tänään sosiaali- ja terveysministeriöstä lähteneessä ohjauskirjeessä lasten ja nuorten harrastuksiin näitä rajoituksia. [Ville Tavio: Miksi esitätte?]

Jos jollakin alueella kuitenkin jouduttaisiin ottamaan rajoitustoimet käyttöön, eli me voisimme joutua sellaiseen tilanteeseen, että kuitenkin viranomaisvaltuuksin jouduttaisiin säätämään rajoituksia ikäryhmään 12—17, tällä nämä lapset nimenomaan vapautuisivat näistä rajoituksista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Purra.

16.06 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Koronapassiin liittyy näiden epätasa-arvo- ja yhdenvertaisuusongelmien lisäksi käytännöllisiä ongelmia. Rokottautumisen vaihtoehto on se, että käy testeissä kolmen päivän välein. Toisin kuin esimerkiksi Tanskassa, Suomessa tästä testaamisesta tulevat kustannukset lankeavat testattavalle. Julkinen puoli on hyvin ruuhkainen, ja tiedämme, että käytännössä olisi mahdotonta käydä siellä testeissä. Yksityisellä testaaminen maksaa jopa kolmatta sataa euroa. Kyseessä on paitsi taloudellinen myös terveydenhuollon henkilökunnan saatavuuteen liittyvä mahdottomuus. No, mitä tästä seuraa? Käytännössä se, että ihmisellä täytyy olla rokote, mikäli hän haluaa osallistua näihin palveluihin eikä jäädä kotiin.

Arvoisa pääministeri, suhtauduitte huhtikuussa hyvin kielteisesti koronapassikaavailuihin, ja mielestäni näkökulmanne silloin olivat oikein hyviä. Miksi nämä kielteiset näkökannat eivät enää olisi voimassa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja pääministeri Marin.

16.07 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En olisi ollut keväällä valmis ottamaan tällaista koronapassia käyttöön johtuen siitä, että meidän rokotekattavuutemme oli tuolloin niin alhainen. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

Mitä tulee tähän yleiseen keskusteluun koronapassiin liittyen, niin on ensinnäkin muistettava se, että me haluamme avata yhteiskunnan, me tulemme sen tekemään. Me emme siis tule olemaan yhteiskunnassa, jossa tulevaisuudessa normaali tilanne olisi se, että meillä on rajoitustoimia käytössä. Siis meidän lähtökohtamme on se, että ei ole rajoitustoimia missään päin Suomea käytössä, että kaikki palvelut, kaikki esimerkiksi vapaa-aikaan liittyvät toiminnot, ovat kaikille avoimia, aivan kaikille: rokotetuille, rokottamattomille — kaikille suomalaisille kaikki nämä toiminnot ovat avoimia. Mutta mikäli sitten tulisi jollakin alueella sellainen tilanne, että paikalliset viranomaiset joutuisivat ottamaan rajoitustoimia käyttöön, niin tämä passin ajatus on se, että näistä rajoitustoimista voisi tämän passin avulla vapautua. Eli se on väline yhteiskunnan pitämiseksi auki sellaisissa tilanteissa, joissa viranomaiset joutuisivat ottamaan kohdennetusti ja hyvin tarkkarajaisesti rajoitustoimia käyttöön. Me emme siis kaavaile [Puhemies koputtaa] sellaista yhteiskuntaa, että toiminnot ovat kiinni kaikilta, paitsi passilla, vaan lähtökohta on se, että kaikki on kaikille auki. [Ville Tavio: Koronapassi on rajoitus!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä.

16.08 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt tämä pääministerin esityksen logiikka ei oikein aukea minulle. Eli te sanotte nyt näin, [Välihuutoja vasemmalta] että kun rokote kattavuus on noussut, niin silloin tarvitaan lisää rajoitustoimia, lisää rajoituskeinoja, kun kattavuus on noussut. [Vasemmalta: Ei! — Ei sanonut!] Väitättekö te nyt, ettei tämä rokotus toimi, vai mistä tässä on kysymys?

On syytä muistaa, että peruslähtökohta on se, että meillä on oikeus liikkua, yrittää, harjoittaa elinkeinotoimintaa ja kokoontua. Niitä rajoituksia voi perustella vain välttämättömyydellä. Ei tämä mene niin, että sen rajoituksen voi varmuuden vuoksi tai fiilispohjalta laittaa. Sen täytyy olla välttämätöntä. Mitkä ovat hallituksen argumentit, että nämä rajoitukset ovat välttämättömiä?

Kertokaa myös vastaus tähän kysymykseen, jonka edustaja Purra aiemmin esitti, että kun sen rokotepassin hankkiminen rokottamattomille käytännössä maksaa satoja euroja kuukaudessa, niin oletteko te tosiasiaassa säättämässä tästä rokotuspakon. Siltä se näyttää. [Eduskunnasta: Aika kaukaa haettu!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja pääministeri Marin.

16.09 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Emme ole säättämässä tästä rokotuspakkoa, Suomessa rokotukset perustuvat vapaaehtoisuuteen. Tästä ei ole kyse.

Pyrin nyt avaamaan tämän mahdollisimman selkeästi: Kun me saamme rokotuskattavuuden riittävälle tasolle — näillä näkymin lokakuussa — niin me avaamme yhteiskunnan toiminnot. Me luovumme näistä kaikista rajoituksista, mitä meillä on. [Ville Tavio: Miksi sitten säädätte koronapassia?] Se on hallituksen tahto. Se on meidän päivitetyn strategiamme ytimessä: kun me saamme rokotekattavuuden riittävälle tasolle, kaikista näistä rajoitustoimenpiteistä luovutaan. Eikä siellä ravintolan ovella tai harrastuksen ovella tai muussa vapaa-ajan toiminnassa keneltäkään kysyä passia. [Ville Tavio: Sitä te esitätte!] Nämä palvelut ovat kaikille ihmisille avoimia. Me haluamme avata yhteiskunnan kaikille, ja näillä näkymin lokakuussa se olisi mahdollista.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

Mutta, kuten me olemme nähneet, tämä virus on arvaamaton. Jos tulee esimerkiksi sellainen hyvin vakava tartuntarypäs, että paikallisviranomaiset joutuvat lain mukaisesti ottamaan käyttöön kohdennettuja rajoitustoimia, tämä passi olisi väline vapautua noista rajoitustoimista. Se ei siis ole rajoituksia lisäävä, [Perussuomalaisten ryhmästä: Miksi?] vaan nimenomaisesti väline siihen, että sen sijaan, että kaikki [Puhemies koputtaa] on sitten kaikille kiinni, passin kautta voitaisiin pitää edelleen toimintoja auki. [Antti Lindtman: Kannattaa lukea se esitys!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Peltokangas.

16.10 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslain 6 §:n henki on se, että ketään ei saa asettaa eri asemaan terveydentilan johdosta. Myös yhdenvertaisuuslain 8 §:ssä kielletään syrjimästä ketään terveydentilaan liittyvän syyn perusteella, ja lain 5 §:ssä henki on se, että viranomaisen velvollisuus on edistää yhdenvertaisuutta, ei heikentää sitä. Kysynkin, arvoisa hallitus: onko koronapassi, jolla ei estetä viruksen leviämistä, mielestänne yhdenvertaisuutta edistävä työkalu?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kiuru.

16.11 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä koko keskustelussa tuntuu nyt siltä, että onko tätä koronapassia koskevaa esitystä edes luettu. [Mauri Peltokangas: No just niin, kysymykseni oli hyvin selkeä!] Suosittelen sen lukemista, koska tässä ei ole kysymys siitä, kuten perussuomalaisten ryhmä tuntuu antavan ymmärtää, että me otamme Suomessa koronapassin käyttöön jokaisen ravintolan ovella, jokaisen harrastustoiminnan ovella. Tällaista ei ole. [Ville Tavio: Te mahdollistatte sen!] — Me emme mahdollista sitä. — Vain silloin, kun viranomaisvaltuuksin säädetään alueelle rajoituksia merkittävän tautiryppään tapauksessa, [Ville Tavio: Se on mahdollistamista!] näistä rajoituksista on mahdollisuus vapautua, ja tämä ei tunnu nyt meidän millään ymmärrykseen. [Ville Tavio: Se on mahdollistamista!] Me jankkasimme tätä täällä jo eilen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Onko vai ei?] Toivoisin, että perehdytään tähän esitykseen, ennen kuin annetaan väärää todistusta siitä, mihin koronapassia tarvitaan. [Ville Tavio: Kantakaa vastuu esityksestänne!]

Yhdenvertaisuuden näkökulmasta olennainen kysymys on se, mikä on koronapassin tarkoitus. Tässä tapauksessa koronapassin käyttöönotto on toimijoille vapaaehtoista, ja passi on käytössä vain, [Puhemies koputtaa] jos rajoitustoimia on olemassa. [Mari Rantanen: Aivan, eli rajoitus! — Vasemmalta: Liittykää VKK:hon!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Niikko.

16.12 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kiuru, en nyt oikein ymmärrä tätä logiikkaa. Nimittäin teidän mukaanne koronapassi kuitenkin perustuu sille oletukselle, että saatu rokotussarja vähentää tartuntariskiä yksilön kannalta oleellisesti, eikö niin? [Aki Lindénin välihuuto] Tämä on se tärkeä asia, mitä te toivotatte. Kuitenkin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ylijohtaja Markku Tervahauta itse sanoi, että jos rokotettu infektoituu deltaviruksella, virusmäärät PCR-testeillä ja Ct-arvoilla osoitettuina voivat olla yhtä suuria kuin rokottamattomilla. Vielä ei ole riittävästi tutkimustietoa siitä,

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

voiko infektoitunut rokotettu tartuttaa virusta eteenpäin yhtä herkästi kuin rokottamaton. Elikkä todellisuudessa se asialla on juuri päinvastoin, elikkä se, joka on rokotettu kaksi kertaa, on oireeton ja voi tartuttaa paljon helpommin kuin se, joka on rokottamattomana saanut tartunnan, koska tämä jää kipeänä kotiin, joten tämä logiikka ei toimi. [Kristiina Salosen välihuuto] Rokotepassi ei suojaa ihmisiä yhtään keneltäkään, ja sen vuoksi tätä ei tulisi hyväksyä.

Hallitukselta pitäisi löytyä yhteiskuntaa avaavia päätöksiä [Puhemies: Ja kysymys!] eikä rajoittavia päätöksiä. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kysymystä ei ollut!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kysymystä ei ollut, eikä kukaan halua vastatakaan. — Edustaja Sarkomaa.

16.13 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Parempi myöhään kuin ei milloinkaan. On todella tärkeää, että nyt vihdoinkin ja viimein saimme koronapassiesityksen. Muualla Euroopassa koronapassia on käytetty siihen, että yhteiskunta on voitu pitää avoimena samaan aikaan, kun ollaan kerrytetty rokotekattavuutta, ollaan tehty toimia koronaepidemian taltuttamiseksi.

Tämä viivyttely on ollut sydämetöntä. Se on tullut erittäin kalliiksi taloudellisesti ja inhimillisesti mara-aloille, kulttuurialoille. Sen takia on nyt tärkeää, että käsittelemme eduskunnassa tämän koronapassin, ja niin kuin pääministeri sanoi, tätä voidaan käyttää tulevaisuudessa, jos tarvitaan, eli parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Oli hyvä, pääministeri Marin, että hallitus muutti kantansa tähän.

Tapahtuma-ala on ollut huolissaan, ministeri Kiuru, siitä, että tartuntatautilain 58 §:llä voidaan vielä vuodenkin jälkeen rajoittaa tapahtumia. Kansainvälisiä tapahtumia rakennetaan pitkällä jäniteellä, ja kun koronapassi on voimassa vain vuodenvaihteeseen, niin voitteko te tässä nyt kertoa ratkaisun sille, ettette taas kerran torppaa tapahtuma-alan mahdollisuuksia järjestää [Puhemies koputtaa] isoja tapahtumia? Eli mikä on ratkaisu ja vastaus tähän? Toivon, että vastaatte. Tapahtuma-ala odottaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kiuru vastaa.

16.15 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo eilen itse asiassa edustaja Sarkomaa kysyi tätä, enkä silloin pystynyt siinä minuuttiajassa kaikille vastaamaan, joten vastaan nyt.

Meillä ei olisi mitään sitä vastaan, vaikka koronapassikäytäntöä jatkettaisiin, [Perussuomalaisten ryhmästä: No niin, tulihan se!] mutta perustuslaillinen arviointi on se, että me todennäköisesti emme saa tähän rajoitukseen — tai anteeksi, tähän toimeen, koronapassiin... [Ville Tavio: Rajoitukseen! Kerrankin oikein, vahingossa oikein! — Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Siellä on siis terveysturvallisuustoimia, monenlaisia. Tartuntatautilaissa esitetään siis hyvin monenlaisia toimia, ja me pohdimme erityisesti rajalainsäädännön osalta, kuinka pitkään tämän esityksen pitäisi olla voimassa, ja arviointi oli se, että pitäisi mennä askelissa ja katsoa rokotekattavuuden nousua niin terveysturvallisuustoimien osalta rajoilla kuin nyt sitten myöskin koronapassin osalta. Eduskunnalla on toki kaikki valta arvioida tätä, ja minusta tämä edustaja Sarkomaa vetoamus oli aivan järkeenkäyvä, ja täällä on mahdollisuus perustuslakivaliokunnassa tätä oikeasuhteisuutta ja välttämättömyyttä arvioida.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

Mutta haluan sanoa teille, että ilman riittävää rokotekattavuutta Suomea ei pystytä pitämään auki, ja se oli minusta tässä edustaja Sarkomaalla hyvä näkökulma, että varaudutaan kaikkeen. Covid-19 on jatkossa nimenomaan rokottamattomien ihmisten tauti, ja suurempi riski on saada vakava koronavirustauti juuri näillä ihmisillä, [Puhemies koputtaa] joilla rokotesuojaa ei ole.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lindén.

16.16 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Laittakaa mikrofoni päälle.

Yritän. — Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Perussuomalaiset yrittävät kyllä nyt tehdä politiikkaa sillä tavalla, että esittävät väitteitä, jotka eivät pidä paikkaansa, ja sitten ryhtyvät niitä kumoamaan. Tunnen monia fiksua perussuomalaisia, jotka kannattavat koronapassia, he ovat usein yrittäjiä taustaltaan, he ymmärtävät, mistä tässä on kysymys, mutta nyt eduskuntaryhmä politikoi tässä kyllä erittäin voimallisesti tällä asialla. [Leena Meren välihuuto]

Tällä hetkellähän tilanne on se, että tämän päivän Yleisradion uutisissa kerrotaan, että USA:ssa kuolleisuus koronaan on noussut korkeimmalle tasolle koskaan ja se tulee nimenomaan rokottamattomien keskuudesta. Sen takia, jos meillä on koronapassi, myös sillä tavalla toimiva, että se motivoi ihmisiä ottamaan rokotetta lisää, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] vaikka sen ensisijainen tarkoitus on mahdollistaa toiminnot silloin kun tämä epidemia on pahassa tilanteessa, [Leena Meri: ”Motivoi!”] niin me saamme rokotuskattavuutta nousemaan. Kysyisinkin asianomaiselta ministeriltä: [Hälinää — Puhemies koputtaa] millä eri vauhdilla me saamme nyt tätä rokotuskattavuutta Suomessa lisätyksi siitä 67 prosentin tasosta, mikä nyt kahdella rokotteella on?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, koetetaan olla hiljaa silloin, kun yhdelle edustajalle on myönnetty puheenvuoro, eikä mölistä päälle. — Ja ministeri Kiuru.

16.18 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Lindén hyvin kiteytti sen, mistä tässä koko hybridistrategiasa on kysymys. [Perussuomalaisten ryhmästä: Motivoinnista vai?] Me haluamme varmistaa, että me voisimme pitää yhteiskuntaa auki, ja on hyvin naiivi ajattelu, kun perussuomalaiset täällä vihjailevat, että ilman riittävää rokotekattavuutta se olisi mahdollista. Se ei ole vielä, edustaja Tavio, mahdollista, eikä se tule olemaan pitkällä juoksulla mahdollista, elleimme me saavuta tuota riittävää rokotekattavuutta. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Tämän takia iso kysymys on se, että meillä oli, kun me katsomme 16.6. viime vuotta ja siitä kolme kuukautta eteenpäin, tuolla ajanjaksolla 13 menetettyä ihmishenkeä. Kun me katsomme tänä vuonna samaa ajanjaksoa, 16.6. tätä vuotta ja siitä kolme kuukautta eteenpäin, olemme tilanteessa, että me olemme menettäneet 87 ihmishenkeä — vaikka meidän rokotekattavuus on noussut näiden kuukausien aikana merkittävästi. Se kertoo siitä, että rokottamattomilla on todella selvästi suurempi riski myös nyt sairastua tähän tau-

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

tiin, [Puhemies koputtaa] ja meillä on vielä liian paljon rokottamattomia yhteiskunnassa, että tämä tulisi onnistumaan ilman riittävää rokotesuojaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Tavion nimi siellä mainittiin. — Edustaja Tavio, olkaa hyvä.

16.19 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensimmäisen rokotteen kattavuus on yli 80 prosenttia Suomessa. Ministerin olisi syytä tässä selkeästi myös lausua, mikä on se rokotekattavuus, jolla yhteiskunta voidaan avata. Ja koska tämä on hyvin pian käsillä, minkä takia te luotte sitten näitä uusia rajoitusmekanismeja, kuten koronapassin?

Kysyn myös tätä: Te, ministeri Kiuru, äsken sanoitte, että korona on rokottamattomien sairaus. Kuitenkin TYKSissä on kesän tilaston mukaan noin puolet koronasta sairaalahoitossa olevista rokotettuja. [Mauri Peltokangas: Ministeri ei oikein ymmärrä tästä!] Miten te voitte sanoa, että tämä on siis vain rokottamattomien sairaus? Tehohoidossa on tosiaan nähty selkeästi rokotuksen hyöty, [Aki Lindén: Yksi rokote ei riitä! — Perussuomalaisten ryhmästä: Riittääkö kolme?] ja on sinänsä kannustettavaa ottaa rokote, varsinkin jos kuuluu riskiryhmään. Meillä on kapasiteetti stabilisoitunut nyt siihen sataan sairaalahoitopaikkaan, hyvin stabilisoitunut. Eikö tämä riitä yhteiskunnan avaamiseen? [Aki Lindén: Edustaja Tavio, yksi rokote ei riitä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt useampikin ministeri pyytää puheenvuoroa, mutta ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.20 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tavio, te tässä puheessanne annoitte ymmärtää, että minulla eivät olleet faktat kunnossa. Mutta täytyy sanoa, että myös toiseen suuntaan voidaan sanoa niin. Meidän isoin haasteemme on tällä hetkellä se, että ihmiset, jotka sairastuvat, ovat rokottamattomia tai yhden rokotuksen saaneita, ja se ei riitä tässä tilanteessa. Meillä on niin ärhäkkä virus vastassa, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] että tämä tarkoittaa sitä, että se rokotesuoja ei ole täydellinen. Yhdellä rokotteella ei pärjätä tässä tilanteessa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Pärjätäänkö kolmella?] Tämä oli minun näkökulmani äsken, että olen huolissani siitä, että jos ihmiset eivät pysty suojautumaan tätä tautia vastaan, niin he saattavat sairastua. Ja tämä on vaarallista, koska meidän tehtävämme on valtiovallan näkökulmasta suojella ihmisten terveyttä ja henkeä, ja näilläkin ihmisillä pitää olla mahdollisuus siihen, että heistä huolehditaan. Tässä tilanteessa se, että te ehdotatte, että tällä nykyisellä rokotekattavuudella me pystyisimme tämän yhteiskunnan avaamaan, tarkoittaisi, että nimenomaan yhä enemmän rokottamattomat ja [Puhemies koputtaa] puutteellisen rokotussuojan omaavat ihmiset sairastuisivat. Tässä tilanteessa meidän muiden rokotekattavuus ei vielä riitä siihen, että he eivät sairastuisi. [Ville Tavio: Hyöty—haitta-vertailua!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt on aika täynnä. — Edustaja Soinikoski.

16.21 Mirka Soinikoski vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kiuru tässä vastasi juuri kysymykseen, jonka olin ajatellut esittää. Erittäin hyvin hän toi esiin sen, että tuplarokotus on se, joka suojaa myös niitä meidän kansalaisia, [Ville Tavio: Riittääkö

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

kaksi rokotusta?] jotka syystä tai toisesta, yleensä lääketieteellisistä syistä, eivät voi ottaa rokotteita.

Mutta rokotteita tarvitaan lisää. Koronapassi auttaa meitä eteenpäin tässä. Me tarvitsemme sen tähän pandemiatyökalupakkiin, ja tämä rokotepassipuhe on harhaanjohtavaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ei ollut kysymystä, mutta edustaja Kurvinen haluaa silti vastata. [Eduskunnasta: Ministeri!] — Ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

16.22 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tästä koronapassista voi varmaan todeta kulttuuri- ja urheilualan ja suomalaisten palveluyrittäjien kannalta, että parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Sellaisissa sivistysmaissa kuin Viro ja Tanska tähän toimii aivan hyvin ilman mitään isoja yhdenvertaisuusongelmia.

Mutta, puhemies, pyysin tämän puheenvuoron lähinnä tiedeministerin roolissa, sillä minä olen pikkuisen huolissani tämän salin keskustelusta ja vähän Suomen julkisesta keskustelusta muutenkin. Nojaammeko me enää Suomessa tieteeseen, uskommeko me lääke-reihin, uskommeko me terveydenhuollon ammattilaisiin, [Perussuomalaisten ryhmästä: Kuka teistä on sellainen?] vai uskommeko me joihinkin valesivustoilta leviäviin salaliittoteorioihin?

Haluan kiittää lämpimästi monia perussuomalaisten poliitikkoja, jotka ovat puhuneet rokotteiden puolesta. Muistelen ainakin edustaja Antikaisen todenneen näin, ja taisi oppositiojohtaja Purraakin jossakin kehottaa rokotteen ottamaan. Toivon, että jokainen tässä salissa oleva mielipidejohtaja, edustaja kannustaa jokaista, jolla ei ole terveydellistä estettä, ottamaan koronarokotteen.

Suomi on rakennettu länsimaisille arvoille. Länsimaiset arvot on rakennettu valistuksen aatteelle, tieteelle, [Puhemies koputtaa] tieteeseen perustuvaan päätöksentekoon, ei foliohattuteorioihin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja nyt aika täynnä. — Edustaja Honkonen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Perustuuko passi jotenkin tieteeseen? — Vasemmalta: Ministeri oli liekeissä!]

16.23 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä ministeri Kurvinen piti hyvän puheenvuoron tieteen puolesta. Tässä muun muassa edustaja Mäkelä ja muutamat muutkin viittasivat perusoikeusasioihin, siis siihen, että meidän perustuslakimme hyvin vahvasti suojaa muun muassa liikkumisvapautta. Niin se tekeekin, ja niin kuuluu ollakin. Mutta meillä myös Suomen perustuslaki suojaa hyvin vahvasti elinkeinovapautta, ja se suojaa myös hyvin vahvasti meidän jokaisen oikeutta terveyteen. Ja juuri tästä lähtökohdasta nämä koronarajoitukset ja eri toimenpiteet, joilla tämän taudin leviämistä on pyritty estämään, on aikanaan laadittu.

Yrittäjät ovat todella vahvasti toivoneet tätä koronapassia meiltä. Se on keino avata kovasti kärsinyttä tapahtuma-alaa, ravintola-alaa. Monessa Euroopan maassa se toimii todella hyvin. Minun mielestäni olisi hyvä nyt, että täällä perussuomalaisten puolelta kommentoitaisiin, että onko se rokote teidän mielestänne oikeasti nyt sitten hyvä asia vai huono asia, eikä flirttailtaisi näillä koronadenialistien ja rokotedenialistien puheenvuoroilla. [Välihuutoja]

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

Haluaisin kysyä hallitukselta: mitkä alat [Puhemies koputtaa] nyt erityisesti ovat ne, jotka tästä koronapassista tulisivat hyötymään, ja mitkä alat ovat tätä erityisesti toivoneet?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja siellä, ministeri Lintilä.

16.25 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy alkuun sanoa, että olen pikkasen, pikkasen hämmentyneen pettynyt siitä, että perussuomalaiset ovat julistautuneet rokotevastaiseksi puolueeksi. [Välihuutoja — Leena Meri: Vastauspuheenvuoro! Aivan törkeä väite!] Eli tämä oli aika kova ulostulo kyllä teiltä.

Se, mihin tämä eniten vaikuttaa, on kyllä palvelualat, tapahtuma-alat, eli rokotepassin tai koronapassin avulla pystytään siinä tilanteessa, [Perussuomalaisten ryhmästä: Tulihan se sieltä! — Välihuutoja] mikäli tulisi sulkutilanteita, pitämään auki, ja ilman muuta sillä haetaan yrittäjille enemmän tilaa tuollaisessa tilanteessa toimia. Toivotaan, että sitä ei tarvitse ottaa käyttöön, koska sehän tarkoittaisi sitä, että yhteiskuntaa avataan. Mutta se, että voidaan yhteiskuntaa avata, tarkoittaa sitä, että rokotukset otetaan, ja siihen meidän pitää kaikkien kyllä kannustaa ihmisiä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Meri.

16.26 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Minä olen erittäin pettynyt siihen, että ministeri vääristelee perussuomalaisten näkemyksiä. Mehän emme ole sanoneet, että olemme rokotevastaisia, vaan me haluamme, että kansalaisille puhutaan totta siitä, mitä ajetaan. Elikkä jos ajetaan rokotepakkoa — kun teilläkin tuo rokotepassi-sana tuossa välillä lipsahtelee — [Eduskunnasta: Ei, ei!] niin sanotaan se suoraan. Olette sanoneet, että haatte rokotekattavuuden nostamista. No, sanoitte sen suoraan, että tällä halutaan sitä kattavuutta lisätä. Se pitää siis sanoa suoraan, että passi tuo sen, että käytännössä se on sitten jo pakko ja haluatte niin sanotusti... [Hälinää] — Anteeksi, voinko puhua? Vähän häiritsee, kun huutelette siinä.

Ja toinen kysymys on: Pidän erikoisena, kun ihmisillä on sairauksia ja perusteltua pelkoa esimerkiksi sikainfluenssan jälkeen, että te, ministeri Kurvinen, kutsutte heitä foliohauetuiksi — [Perussuomalaisten ryhmästä: Erikoista! — Eduskunnasta: Ei!] sairastuneita ihmisiä. Me korostamme vapaaehtoisuutta ja sitä, että kerrotte totuuden, kun te säädätte jotain. Kertokaa, mikä sillä on tarkoitus. [Puhemies: Ja kysymys!]

Kysymys on: estääkö tämä rokote tartunnan absoluuttisesti ravintoloissa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kiuru.

16.27 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jälleen kierretään takaisin siihen, onko rokotekattavuuden rakentamisesta hyötyä vai ei. Haluan nyt teille ottaa vielä tilastotiedon tähän, [Ville Tavio: Kyse on koronapassista!] jotta se antaisi teille mahdollisuuden ymmärtää, miksi on tärkeää, että me pidämme kiinni näistä tieteellisistä faktoista:

Sairaaloissa oli teho-osastolla 14. syyskuuta mennessä hoidettu yhteensä 984 koronapositiiviseksi todettua potilasta. Huhtikuun lopun jälkeen, kun kakkosannokset olivat Suomessa jo täydessä vauhdissa, tehohoitoa oli siis tarvinnut 217 potilasta. Tehohoitoon on tä-

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

hän mennessä joutunut kymmenen henkilöä, jotka ovat sairastuneet tehohoitoa vaativasti kahdesta rokoteannoksesta huolimatta. Äsken sanoin, että tämä ei niinkään koske rokotettuja vaan rokottamattomia tai ihmisiä, joilla ei ole vielä riittävää rokotesuojaa. Ja nämä kymmenen henkilöä ovat olleet siis yli 60-vuotiaita. Luku kertoo myös, että kaksi rokoteannosta suojaa erittäin hyvin tehohoitoa vaativalta vakavalta tautimuodolta. Yhden rokotuksen jälkeen tehohoitoon joutuneita [Puhemies koputtaa] on Suomessa 41, ja he ovat pääsääntöisesti alle 60-vuotiaita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja koska ministeri Kurvisen nimi kysymyksessä mainittiin, niin ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

16.28 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Meri, en ole sanonut, että nämä henkilöt, jotka pelkäävät rokotetta, ovat joitakin foliohattuja, [Jani Mäkelä: Olette sanonut niin!] vaan tarkoitin sitä, että meillä on valitettavasti internetissä ja sosiaalisessa mediassa toimijoita, jotka levittävät täysiä valheita. He kertovat, että koronaa ei ole. He kertovat, että rokote on suolaliuosta. Nämä ovat aivan silkkaa valhetta, [Leena Meri: Mitä se meihin liittyy?] ja luulen, että niitä levitetään myös horjuttaakseen meidän suomalaista länsimaista yhteiskuntaa.

Me vietämme tänä vuonna tutkitun tiedon vuotta, ja tiedeministerinä pidän välttämättömänä puolustaa lääketiedettä, puolustaa luonnontiedettä, puolustaa upeita suomalaisia lääkäreitä ja muita terveydenhuollon ammattilaisia, jotka ovat pelastaneet monet meidät tältä kamalalta sairaudelta.

Lisäksi, puhemies, haluan vielä uudelleen kiittää perussuomalaisten puoluetta siitä, että teillä moni on myös käyttänyt omaa arvovaltaansa sen puolesta, että rokote otettaisiin. Rohkaisen edustaja Merta ja muitakin edustajia käyttämään sitä arvovaltaa siihen, että me otamme rokotteen ja pääsemme tästä pandemiasta eroon. [Leena Meri: En ole lääkäri, en anna mitään ohjeita!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tämä aihealue on tällä erää käsitelty loppuun.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys työn verotuksen keventämisestä (Sari Multala kok)

Suullinen kysymys SKT 153/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavan kysymyksen esittää edustaja Multala. Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.30 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Te, valtiovarainministeri Saarikko, totesitte eilen Keskuskauppakamarin Suuressa veropäivässä aikovanne esittää työn verotuksen keventämistä ensi vuoden budjettiriihessä. [Kokoomuksen ryhmästä: Hyvä! — Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä!] Tämä yllätti. Hallitus on nimittäin tehnyt koko vaalikauden päin-

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

vastaista politiikkaa. Koronaelvytyksen keinovalikoimaan muun muassa mahtuivat vain massiiviset menolisäykset veroelvytyksen sijaan. Toisaalta viime viikkoina on kuultu ulostuloja, joiden mukaan veronkevennykset eivät kuulu talouspolitiikan keinovalikoimaan myöskään noususuhdanteessa. Kokoomus keventäisi työn verotusta, ja haluaisimme antaa ihmisten pitää ansioistaan suuremman osan. Olemme esittäneet tähän myös keinot vaihtoehtobudjeteissamme.

Kysyisinkin valtiovarainministeri Saarikolta: oletteko tuomassa hallituksena esityksen työn verotuksen keventämisestä? [Leena Meri: Olkaa ja tuokaa!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.31 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunta saa käsiteltäväkseen ensi viikolla tässä salissa ensinnäkin nyt vuoden 22 budjetin. Käydään budjetti kerrallaan. Puheenvuoroni eilen viittasi siihen, että kaikki nyt käsillä olevat talousennusteet valitettavasti viittaavat siihen suuntaan, että niin meillä kuin muualla talouden huima kasvu hyytyy vuotta 23 kohti. Siksi on hyvä havaita, että alkavalle vuodelle 22 ja sinne vuodelle 23 saatetaan tarvita hiukan erilaisia keinoja, jotta voisimme tehdä hyvää talouspolitiikkaa. Juuri nyt kulutuskysyntä on huipussaan. Se kertoo siitä, että me suomalaiset kotitaloudet luotamme talouteen, omaan ja Suomen talouteen, ennätysellisellä suuruudella. Mutta vuosi 23 voi näyttää erilaiselta — siitä ennusteet meille nyt jo vihjaavat — ja siksi pidän perusteltuna, että mitään keinoa ei suljeta pois. Silloin myös verotuksen avaimet kannattaa hallituksen käsissä pitää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka tästä aihealueesta haluavat esittää lisäkysymyksiä, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Multala jatkaa.

16.32 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ilo kuulla, että hallitus on valmis ottamaan työn verotuksen keventämisen mahdollisesti osaksi keinovalikoimaa.

Kuitenkin samaan aikaan, kun te valtiovarainministerinä puhutte nyt työn verotuksen mahdollisesta keventämisestä, on teidän johtamanne hallinto valmistelemassa työn verotuksen kiristämistä jopa pysyvästi. Valtiovarainministeriössä nimittäin valmistellaan nyt uutta verotuksen tasoa, maakuntaveroa. Uusi verotuksen ja hallinnon taso johtaisi asiantuntijoiden mukaan hyvin todennäköisesti työn verotuksen kiristämiseen sekä myös alueelliseen eriytymiseen. Kysyisinkin siis edelleen valtiovarainministeri Saarikolta: miksi, kun julkisuudessa esitätte tahtotilaksi työn verotuksen keventämisen, todellisuudessa valmistette kuitenkin työn verotuksen kiristämistä maakuntaveron keinoin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.33 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuo pohdinta sote-uudistuksen seuraavasta vaiheesta, kun hyvinvointialueet perustetaan nyt vuonna 2023, pitää todellakin sisällään hallituksen valmistelua asiantuntijatyönä sekä maakunnille siirrettävistä muista tehtävistä että maakuntien rahoituspohjan vahvistamisesta pienellä maakuntaveroelementillä. Näistä päätökset seuraavat aikanaan sitten,

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

kun selvitystyöt näistä on tehty, mutta on hyvä havaita, että verotuksellisia muutoksia kyllä tapahtuu jo näillä soten ensivaiheen päätöksillä, kun hyvinvointialueet aloittavat vuonna 2023. Siinä yhteydessähän kuntaveron osuus tulee pienenemään merkittävästi, ja koska hallitus haluaa pitää huolta, että tällaiset muutokset eivät kiristä kenenkään verotusta — niin kuin ei se maakuntaverokaan saisi kiristää tullessaan — jo pelkästään tämä ensivaihe pitää sisällään 200 miljoonan euron veronkevennyksen ansiotuloverotukseen juuri siitä syystä, että kenenkään verotus ei näissä uudistuksissa saa nousta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Grahn-Laasonen.

16.34 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talousasiantuntijat ovat kyllä hyvin yksimielisiä siitä, että uusi verotuksen taso, tämä maakuntaveron, hyvin todennäköisesti johtaa kokonaisverotuksen kiristymiseen. Suomessa on jo valmiiksi korkea ansiotuloverotus, ja niin kuin edellä kävi ilmi, suhtaudumme hyvin lämpimästi siihen valtiovarainministerin esille nostamaan ajatukseen, että työn verotusta voitaisiin Suomessa katsoa alaspäin. Kokoomus on sitä mieltä, että työn tekemisen pitää aina kannattaa ja meillä pitää olla sellainen työhön kannustava yhteiskunta, ja siihen päästäksemme tarvitsemme myös kevennyksiä tuloverotukseen. Nyt haluaisinkin tietää, onko koko hallitus samaa mieltä kuin ministeri Saarikko. Pääministeri, oletteko te valmis keventämään työn verotusta Suomessa vielä tällä hallituskaudella? [Leena Meri: Sanokaa kyllä! — Timo Heinonen: Andersson on ainakin!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Marin.

16.35 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse suhtaudun avoimesti tähän avaukseen, minkä valtiovarainministeri Saarikko teki, ja kuten hän hyvin kuvasi, me tietenkin teemme talouspolitiikkaa ajassa ja meidän on kyettävä reagoimaan niihin muutoksiin, joita mahdollisesti on edessä.

Itse suhtaudun ensinnäkin myönteisesti siihen, että erityisesti pieni- ja keskituloisten verotusta voitaisiin keventää. Mielestäni tämä olisi verotusta oikeudenmukaisempaan suuntaan vievä toimenpide. Me olemme tehneet jo tässä budjettiesityksessä esityksiä esimerkiksi eläkeläisten työtulovähennyksen vauhdittamisesta, sen nostamisesta, eli kyllä näitä verotusta keventäviä elementtejä tähän budjettiesitykseen sisältyy.

Sosiaalidemokraattina oma näkökulmani on se, että meillä pitäisi olla mahdollisimman tiivis veropohja, niin että kaikki verotuksen aukot voitaisiin tukkia, ja meillä pitäisi olla matalat verokannat, mikä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että ansiotuloverotus voisi olla keveämmällä tasolla, mutta meille on yhtä lailla tärkeää se, että meillä on tiivis veropohja, ei aukkoja, jolloin kannat voisivat olla matalia.

Itse suhtaudun kyllä [Puhemies koputtaa] avoimesti tähän ehdotukseen, ja valtiovarainministeriö tietenkin tekee hallitukselle esityksen, josta hallitus sitten neuvottelee ja keskustelee.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on aika täynnä. — Edustaja Sankelo.

16.36 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen korkea veroaste vaikuttaa väistämättä kilpailukykyymme sekä siihen, miten suomalaiset työn tulok-

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

set menevät kaupaksi maailmalla, mutta myös siihen, kuinka houkuttelevana Suomi nähdään kotipaikkana sekä yritysten että työntekijöiden kannalta.

Taloutemme kärsii kasvavasta työvoimapulasta. Se on tullut viime uutisista kyllä selväksi. Nyt nousukaudella osaajien puute korostuu. Suomi tarvitsee kipeästi kansainvälistä rekrytointia ja vetovoimatekijämme vahvistamista. Tästäkin näkökulmasta fiksusti kohdennettu verotuksen keventäminen olisi perusteltua ja myös vetovoimatekijä. Kysynkin valtiovarainministeri Saarikolta: pitäisikö Suomen työn verotusta keventää myös tästä kilpailunäkökulmasta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.37 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viisas puheenvuoro. Havaintonne siitä, että verotuksella on tekemistä kilpailukyvyyn kanssa, on tietenkin aivan totta. Mutta samalla haluan asettaa ansiotuloverotuksen kaikkineen, siis työn verotusta laajemman ansiotuloverokeskustelun kaikkineen, vielä laajempaan kehikkoon. Se on yksi työkalupakin väline kasvun tukemisessa. Se ei yksin riitä. Ja esimerkiksi tiedän, että kokoomus esittää valtavasti keinona nimenomaan työn verotuksen keventämistä, myöskin työllisyystoimena. Jos puhtaasti ajattelisimme hoitaa työllisyyttä lisää veronkevennyksillä, ne ovat verrattain aika kalliita työllisyystoimia. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Todella kalliita!] Mutta jos katsotaan koko kasvun tematiikkaa, joka olisi esimerkiksi silloin vauhdittamassa kulutuskysyntää, kun ihmisille jää enemmän käteen, niin silloin se olisi varmasti paikallaan kasvun hiipuesssa.

Mutta tarvitaan myös muita toimia. Tarvitaan toimia investointien tukemiseksi, tuottavuuden lisäämiseksi ja kyllä, aivan totta, työvoiman saatavuuden vauhdittamiseksi, jossa työperäinen maahanmuutto on yksi teema ja pääministerin hyvin mainitsema eläkeläisten halu [Puhemies koputtaa] tehdä työtä työuran jälkeen on toinen teema, [Puhemies koputtaa] ja mainitsenpa myös kotitalousvähennyksen, jonka hallitus tuo esityksenä parannuksineen ensi vuoden puolella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt on aika jälleen täynnä. — Edustaja Heinonen.

16.38 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Te, ministeri Saarikko, lähetitte ja allekirjoititte hyvän vastuullista taloudenpitoa vaativan kirjeen nuukan nelikon kanssa EU:lle. Kiitos siitä, mutta kannustaisin teitä kyllä antamaan saman veetoimuksen teidän hallituksen tuhlailevalle viisikolle. [Naurua]

2015, kun Juha Sipilän hallitus aloitti, tilanne oli vaikea. [Juha Sipilä: Nimi mainittu!] Miljoona, lähes miljoona, otettiin velkaa joka tunti, ja silloin kevennettiin työn verotusta 1,5 miljardia. Tähän maahan syntyi 140 000 uutta työpaikkaa, ja 2018 valtiovarainministeri Orpon johdolla valtionvelkaa lyhennettiin. Juha Sipilä totesi silloin, että seuraavan hallituksen tehtävä on jättää Suomi seuraajalleen paremmassa kunnossa kuin sen on saanut. Tämä on vanha hyvä keskustalainen periaate. [Naurua] Arvoisa ministeri Saarikko, oletteko te rikkomassa tämän keskustalaisen periaatteen ja jättämässä [Puhemies koputtaa] maan huonommassa kunnossa seuraajille?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

16.39 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinosen kanssa jatketaan tätä keskustalaisuuden oppituntia milloin tahansa lisää. [Naurua] Toteatte täällä erinomaisella tavalla puolueeni hyvät periaatteet, [Timo Heinonen: Pitäkää kiinni niistä!] ja niistä ilman muuta keskusta pitää kiinni.

Mitä tulee menneisiin vaalikausiin, on ehkä kuitenkin mielekkäämpää katsoa eteenpäin. Siitä totean vain sen verran, että työn verotus ei tainnut olla ihan ainoa asia, joka ratkaisi sen, että Suomi saatiin nousu-uralle. Se oli yksi tekijä. Tämänkin hallituksen historiaan mahtuu jo päätös työverotuksen keventämisestä parilla sadalla miljoonalla vuonna 2019 heti hallituksen alussa tekemillä ensimmäisen budjettiriihen päätöksillä. Mutta kaikkineen minulla on vakaa käsitys siitä, että nyt käsillä olevien ennusteiden pohjalta ja nyt käsillä olevan työllisyystilanteen arvion pohjalta me tulemme jättämään Suomen hyvässä kunnossa työllisyysasteen näkökulmasta, ja se työllisyys ja kasvu on kaikkein tärkein perintö tuleville hallituksille pohjaksi sille, että Suomi voi säilyttää nykyisenkaltaisen hyvinvointiyhteiskunnan. En usko, että kenenkään päättäjän mielestä inspiroivin tehtävä [Puhemies koputtaa] on vain veronkorotukset tai leikkaukset, vaan pysyvän kasvun tukeminen, ja siihen tämä hallitus on tosi sitoutunut.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sipilä.

16.41 Juha Sipilä kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Se on totta, että nykytilanteessa julkisen talouden tasapaino vaatisi 2 prosentin kestävästä kasvu-uraa ja 78 prosentin työllisyysastetta. [Oikealta: Juuri näin!] Se on myönnettävä, että keskusta ei ole ihan niitä kaikkia rakenteellisia toimia saanut läpi, mitä olemme esittäneet, mutta kyllä oppositionkin on myönnettävä se, että hallitus on erittäin hyvin onnistunut koronan torjunnassa ja auttanut yritykset tämän vaikean ajan yli ja että yllättävän nopeasti työllisyysaste on palautunut koronaa edeltävälle tasolle.

Nyt eletään tilanteessa, jossa meillä on 150 000 työpaikkaa auki ja niihin pitäisi löytää tekijät. Enemmän puhutaan nyt siitä, miten me tämä kohtaanto-ongelma ratkaistaan. Olin kysynyt työministeri Haataiselta: mitä uusia keinoja meille on tulossa tämän tärkeän kohtaanto-ongelman ratkaisemiseksi? Hallitus nimittäin saavuttaa 75 prosentin työllisyysastetavoitteen, jos nämä työpaikat täytetään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

16.42 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä näin on. Työllisyysaste on yllättävästi, kaikesta tästä koronasta huolimatta, noussut korkeammalle tasolle kuin millä se oli koronaa edeltävänä aikana. Se on kaikkien aikojen korkeimmalla tasolla. Mutta emme voi tyytyä tähän tilanteeseen. Me olemme lähestymässä hyvää vauhtia 75 prosentin työllisyysastetta, joka oli tämän hallituksen tavoite omalle hallituskaudelleen. On totta, että meidän on päästävä siitä vielä eteenpäin.

Nyt pullonkaulana on työvoiman saatavuus. Totta kai ensisijainen asia on se, että me pystymme työttömistä ihmisistä löytämään työllisiä polulle työelämään, ja tässä hallitus tekee merkittäviä rakenteellisia uudistuksia. Pohjoismainen työvoimapalvelumalli on tulossa eduskuntaan käsittelyyn. Siinä lisätään resursseja nimenomaan palvelun alkuvaiheeseen, työttömyyden alkuvaiheeseen. Tämä on kansainvälisissä tutkimuksissa todettu tehokkaaksi keinoksi, ja sille VM on laskenut myös merkittävän työllisyysvaikutuksen. Toi-

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

nen on se, että me siirrämme työllisyyspalvelut kuntiin. [Puhemies koputtaa] Eli siellä on koko kunnan palveluvalikoima käytössä.

Ja tähän...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Minuutti on jo reilustikin ylitetty.

...kohtaanto-ongelmaan olemme kehittämässä lukuisia toimenpiteitä, joilla edesautamme sitä, että yritykset voivat rekrytoida myös ulkomailta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys hallituksen veropolitiikasta (Pia Lohikoski vas)

Suullinen kysymys SKT 154/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Mennään eteenpäin. Seuraava kysymys, edustaja Lohikoski.

Keskustelu

16.43 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Hallitus on saavuttamassa tavoitteen 75 prosentin työllisyysasteesta koronakriisistä huolimatta. Myös velkasuhde kääntyy ensi vuonna laskuun ja talous kasvaa voimakkaasti. Mikäli emme halua heikentää julkisen talouden tasapainoa, tarkoittaisi tuloverotuksen alentaminen, että jostain muualta olisi kuitenkin löydettävä vastaava lisärahoitus valtion kassaan. Toteutuessaan ehdotus myös hyödyttäisi suhteellisesti eniten suurituloisia.

Vasemmistoliiton näkökulmasta verotus on myös oikeudenmukaisuuskysymys. Verotuksella vähennetään taloudellista epätasa-arvoa ja rahoitetaan hyvinvointipalvelut. Vanhenevasta väestöstä huolehditaan, heikoimpia autetaan, koulutus taataan, tutkimukseen ja osaamiseen satsataan.

Hallitus on sitoutunut eriarvoisuuden vähentämiseen, suhdannetilanteen mukaan mitoitettuun finanssipolitiikkaan sekä vastuulliseen taloudenpitoon. Myös Matti Vanhanen puhui valtiovarainministerinä siitä, kuinka kallis työllisyyspolitiikan keino veroalennus olisi. Kysynkin ministeri Saarikolta: onhan hallituksen linja näiden periaatteiden suhteen yhä ennallaan? [Leena Meri: Niin, mitä sitä nyt inhimillisestä hädästä ja rahapulasta välittäisi!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko.

16.44 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Kyllä hallitusohjelma, arvoisa puhemies ja arvoisa edustaja Lohikoski, on sellaisenaan voimassa, ja siinä hallitusohjelmassahan todetaan, että hallitus on valmis tekemään paljon asioita sen eteen, että Suomi päätyy pysyvästi kasvun uralle. Hallitusohjelmaa kirjoittaessamme emme vielä tienneet, kuinka vaativa tehtävä on edessämme ottaen huomioon, mitä koronakriisi tarkoitti. Se tarkoitti jyrkkää pudotusta. Nyt se on tarkoittanut valtavan jyrkkää nousua kohti hyvää, ja meidän tehtäväksemme jää varmistaa, että siitä nousun ajasta kestävä kasvun ura-

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

le — niin kuin edustaja Sipilä viittasi, 2 prosentin tuntumaan ja sen päälle — tulisi pysyvää.

Yksittäisesti ehdotuksessani — joka siis todellakin koskee nyt vuotta 23, jonka kasvunuste näyttää toisentyyppiseltä kuin tulevalle vuodelle — en tehnyt minkäänlaista esitystä mittakaavasta tai siihen, kehen se kohdistettaisiin. Ensisijaisesti ansiotuloverotukseen liittyvät ratkaisut, joista aivan oikein ehkä eläkeläisetkin juuri pohtivat, koskisivatko ne heitä, pitää tehdä sellaisia ratkaisuja, [Puhemies koputtaa] jotka vahvistavat kulutuskysyntää. Pelkästään työllisyystoimena veronkevennykset eivät ole tehokkain ratkaisu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Och ledamot Adlercreutz.

16.46 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! On hyvä, että myöskin työn verotuksen keventäminen on työkalupakissa, [Leena Meri: Se on tosiaan siellä pakissa!] mutta on toki niin, että se on hyvä säästää tilanteeseen, jossa suhdanne näyttää erilaiselta. Muuten alijäämä herkästi kasvaa.

Edustaja Sankelo nosti esiin oleellisen asian. Siis yritykset kaipaavat työntekijöitä, ja erityisesti ulkomaisen työvoiman saatavuudessa on ongelmia, prosesseissa on ongelmia. Nythän näihin tulee muutamia oleellisia parannuksia, mutta pullonkauloja vielä jää. Tännään erityisosaaajan rekrytointi voi hyvinkin kestää kuusi kuukautta. Yksi pullonkaula on tunnistautumisessa, siis siinä pisteessä, jossa prosessi lähtee liikkeelle. Usein joutuu menemään toiseen maahan, toiseen konsulaattiin. Jos saisimme maihin digitaaliset tunnistamis-päätteet, niin yksi pullonkaula lähtisi sillä pois.

Toinen on yritysten sertifiointi. Jos on puhdas historia, jos on toistuvasti hoitanut asioita hyvin, jos on onnistunut näissä rekrytoinneissa, niin silloin on turha [Puhemies koputtaa] ajaa jokainen työntekijä saman mankelin läpi. [Puhemies: Kysymys!] Voitaisiinko myöskin tällaista sertifiointia edistää?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Ohisalo. [Tuula Haatainen: Puhemies!]

16.47 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työministeri varmasti jatkaa.

Maahanmuutosta yleisesti vastaavana ministerinä pidän erittäin tärkeänä sitä, että hallitus on nyt päättänyt monista keinoista jouhevoittaa maahanmuuttoa. Olemme tehneet päätöksen uudistaa ulkomaalaislakia kokonaisuudessaan, mikä mahdollistaisi sen kulttuuri-muutoksen, että tähän maahan kannattaa tulla tekemään töitä ja opiskelemaan ja tuoda perheensä tänne. Sen lisäksi tässä mainittiin hyvin muita erilaisia keinoja. Meiltä on tulossa D-viisumia, pikakaistaa erityisosaaajille ja startup-yrittäjille. Tätä voidaan myöhemmässä vaiheessa myös laajentaa.

Haluan nostaa tässä esille myös ulkoministeriön roolia, koska se liittyy vahvasti tähän. Eli ulkoministeriölle tulee ensi vuonna lisämäärärahoja hoitaa näitä prosesseja jouhevammin siellä ulkomailla. Tämän lisäksi myös Migrille on esitetty ensi vuodelle lisämäärärahoja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt on taas usealla ministerillä kädet pysyissä, mutta ministeri Haatainen vielä täydentää.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

16.48 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työperäinen maahanmuutto kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. Me olemme jatkaneet edellisen hallituksen käynnistämää Talent Boost -ohjelmaa, jossa nimenomaan lähdettiin luomaan edellytyksiä sille, että ulkomaista työvoimaa voidaan tänne sujuvammin rekrytoida.

Nyt olemme luomassa tämän pikakaistan, josta edustaja Adlercreutz puhui. Siinä olennainen asia, joka on eduskuntaan nyt tulossa ulkoministeriöstä, on D-viisumi, jolloin tämä kolmansista maista tuleva työntekijä voi hakeutua tänne maahan ja se tunnistautuminen tehdään täällä. Tässä pystytään lyhentämään sitä prosessia jo pari viikkoa.

Sitten me ollaan nyt myös vahvasti sähköistämässä palvelut, eli se tulee nopeuttamaan näitä prosesseja. Tämä pikakaistan aikajana, jossa tämä käsitellään, on tarkoitus saada kahden viikkoon ensi kesään mennessä. Kokonaisuudessaan kaikkien tänne pyrkivien osalta pyritään kuukauteen. Siinä me tehdään nyt laajasti erilaisia toimenpiteitä, ja yksi keino on tämä sertifiointi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt pyritään minuuttiin. — Ja edustaja Rydman.

16.49 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Te, ministeri Saarikko, olette keskustan puheenjohtajana ja valtiovarainministerinä viime aikoina esittänyt monia erittäin kannatettavia ja hyviä näkökohtia. Puolustitte viime puoliväliriihessä keväällä vastuullisen taloudenpidon asiaa. Olette nyt edustanut ja vaatinut veronkevennyksiä. Olette myös ohjeistanut eurooppalaisia kollegoitanne noudattamaan parempaa taloudellista kuria.

Kuitenkaan ollessanne valtiovarainministerinä te ette ole keventämässä verotusta. Puoliväliriihen tulokset jäivät vähintäänkin laihoiksi, jos niitä oli ylipäätyäkään, ettekä te edes itse pysty noudattamaan niitä jaloja taloudellisia periaatteita, joita te kollegoiltanne Euroopassa edellyttätte. Sen lisäksi tilanne on se, että Suomessa teidän oman maakuntauudistukseenne johdosta verotus uhkaa kiristyä, kun taas Ruotsissa sosiaalidemokraattien johtama hallitus on koronakriisin keskelläkin onnistunut keventämään 10 miljardilla eurolla verotusta, ja Veronmaksajain Keskusliiton mukaan Ruotsissa itse asiassa [Puhemies: Ja kysymys!] 45 000 vuodessa tienaa saa 2 000 euroa enemmän vuodessa kuin Suomessa. Missä vaiheessa aiotte todella siirtyä sanoista tekoihin? Tehän olette vastuussa ettekä pelkkä lausuntoautomaatti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ministeri Saarikko.

16.51 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokeilen kilpailevaa listaa edustaja Rydmanin väitteiden pohjalta.

Ensinnäkin mitä tulee veronkevennyksiin: Kyllä, edeltäjäni tällä paikalla toteutti vuodelle 2020 veronkevennyksiä. Niin ikään omaan esitykseeni tulee tälle syksyille merkittävä parannus kotitalousvähennykseen, mikä tarkoittaa kevyempää verotusta kansalaisille. Niin ikään tuleva maakuntauudistus — aivan toisin kuin itse totesitte — ei tule nostamaan kenenkään verotusta, vaan sen kylkeen toteutetaan 200 miljoonan veronkevennys, jotta voidaan varmistaa, että kenenkään verotus ei nouse. Siis tällä totesin väitteenne veronkevennyksestä ja vaikutuksista maakuntauudistuksen osalta.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

Viittasitte kirjeeseeni, jonka seitsemän muun maan kanssa julkaisimme kantana Euroopan unionin yhteisille säännöille talouspolitiikasta. Kyllä, me olemme itse pitäneet kiinni nimenomaan siitä 3 prosentin alijäämäsäännöksestä myös viime kevään talouspäätöksissä.

Enkä näitä työllisyystoimiakaan aivan onnettomina pitäisi, edustaja Rydman, jos 75 prosenttia työllisyysastetta [Puhemies koputtaa] on tulossa tavoitteeseen ja 110 miljoonan euron edestä rakenteellisia työllisyystoimia aiotaan vielä tehdä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt on jälleen minuutti kulunut. — Edustaja Vähämäki.

16.52 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Suomen finanssipolitiikan linja ja mitoitus ei ole huutoäänestys, se on huolellista pohdintaa ja sitä pohdintaa, miten me saamme talouskasvun jatkumaan ja ylläpidettyä sitä. Jos talouskasvu näyttää hidastuvan, sitten sieltä työkalupakista otetaan uusia asioita esille.

Tavallista suomalaista palkansaajaa sekä myös eläkeläistä kuitenkin kiinnostaa eniten se, mitä sinne lompakon pohjalle loppujen lopuksi jää. Olennaista on se, että maksetaan kilpailukykyistä palkkaa, jolla tullaan toimeen, ja toisaalta se, että on kannattavaa palkata työntekijöitä, jopa mahdollista kilpailla niillä.

Lopulta kysymys on ostovoimasta. Sen tulisi kasvaa, jotta ansiotuloihin tehtävillä fiskaalisilla kevennyksillä olisi vaikutuksia. Tästä ei saa tehdä hölmöläisten peiton lyhennystä, jossa toisesta päästä leikataan ja toiseen lisätään.

Nyt sitten se kysymys: käsitykseni mukaan työtulovähennykseen lisättiin, oliko, 100 miljoonaa, mutta löytyisikö vielä jonkunlaista lisäystä työtulovähennykseen, [Puhemies koputtaa] jos tilanne sellaiseksi menee?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko.

16.53 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan erikseen todeta, että, edustaja Vähämäki, kuten tavallista, te käytätte hyviä, analyttisiä ja talouspoliittisia puheenvuoroja ja on mukava niistä ajatuksia vaihtaa. [Antti Lindtman: Mukava poikkeus! — Leena Meri: Hohhoijaa, Lindtman!]

Siihen, mitä totesitte työtulovähennyksen merkityksestä: Itse asiassa juuri tämän äärellä hallitus kävi pohdintaa budjettiriihessä, ja siihen täällä jo pääministeri osaltaan viittasi. Me olemme tekemässä esityksen, joka tulee kohentamaan työtulovähennystä eli vahvistamaan kannustetta vastaanottaa työtä — ja kyllä, silloin jää myös enemmän käteen yli 60-vuotiaiden kansalaisten osalta — siksi, että meillä on Ruotsin vahva esimerkki siitä, että nämä toimet ovat kannattavia satsauksia ikään kuin verotusta keventävinä toimina eläkeläisten ja yli 60-vuotiaiden kannalta. Siellä tämä on purrut niin, että eläkkeeltä on ollut järkevää ja mielekästä vastaanottaa työtä enemmän. Esitys on kuitenkin perustuslakivaliokunnan syyntä, oikeutetusti varmasti, kun se tänne eduskuntaan saapuu, siitä syystä, että se ikään kuin iän perusteella antaa eritasoisen työtulovähennyksen. [Puhemies koputtaa] Siksi en voi luvata, että esitys on vielä osa vuoden 22 kokonaisuutta, vaan se jäänee vuodelle 23, [Puhemies: Näin!] että se varmasti huolellisesti tästä syystä valmistellaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys oppisopimuskoulutuksesta (Antero Laukkanen kd)

Suullinen kysymys SKT 155/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraava aihe, edustaja Laukkanen.

Keskustelu

16.54 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Hieman mukavampiin aiheisiin: Työllisyys on noususuhdanteen myötä parantunut, mutta vielä on pitkä matka kestäväälle tasolle. Nuorten työttömyys on yksi erityinen huolenaihe. Suomalaiset nuoret eivät kuitenkaan ole mitenkään työhaluttomia. Heitä on turha siitä syyllistää. Työn vastaanottaminen sen sijaan monelle heistä on tehty vaikeaksi ja byrokraattiseksi. Meillä on myös esimerkiksi monia sellaisia nuoria, jotka haluaisivat ennemmin tehdä töitä kuin istua koulun penkillä. Työssäoppimista on siis lisättävä merkittävästi. Oppisopimuskoulutukseen on lisättävä sellaisia muotoja ja elementtejä, että nuori kokee sen mielekkääksi ja että ne samoin työllistävät myös yrityksiä. Tähän ei nyt tarvita työryhmää eikä virastoa, vaan olisi aika laittaa hihat heilumaan, ja päästetään nuoret töihin. Kysynkin: mitä hallitus aikoo tehdä oppisopimuskoulutuksen kehittämiseksi [Puhemies koputtaa] ja uudistamiseksi sellaisella tavalla, että nuoret haluavat mennä töihin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt sekä ministeri Andersson että ministeri Kurvinen. — Andersson aloittaa.

16.56 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppisopimuskoulutus on opetusministerin vastuulla, joten mielelläni vastaan tähän kysymykseen.

Hallitus on ryhtymässä toimiin oppisopimuskoulutuksen kehittämiseksi. Siihen on osoitettu lisämäärärahoja viisi miljoonaa kolmeksi vuodeksi. Tätä lisämäärärahaa tullaan käyttämään koulutuskorvausten nostamiseksi tavalla, joka kohdentaa näitä koulutuskorvauksia, jotka siis työnantajat saavat, kun palkkaavat oppisopimuskoulutettavan, erityisesti nuoriin työntekijöihin. Eli tämä on se tapa, jolla hallitus haluaa tehdä oppisopimuskoulutuksesta entistä houkuttelevampaa ja myöskin helpottaa nuorten pääsyä oppisopimuskoulutuksen piiriin.

Haluan kuitenkin opetusministerinä painottaa sitä, että kun katsoo tutkimusta työmarkkinoilla, niin kyllä se osoittaa hyvin selvästi, että nuorten on hirvittävän vaikeata työllistyä Suomessa tänä päivänä tai tulevaisuudessa, jos ei ole suorittanut vähintään toisen asteen tutkintoa. Yhä enenevässä määrin tullaan myöskin tarvitsemaan korkeakoulututkinnon suorittaneita. Eli kannustetaan kyllä nuoria sinne koulunkin penkille ja opiskelemaan, [Puhemies koputtaa] mutta pidetään huolta siitä, [Puhemies koputtaa] että on erilaisia vaihtoehtoja tarjolla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Kurvinen.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

16.57 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tuossa ministeri Andersson oppisopimuksesta vastaavana ministerinä kuvasi tämän kokonaisuuden. Mutta koska edustaja Laukkasella oli laaja-alainen, hyvä kysymys ihan oikealla otsikolla, ”nuoret töihin” — nuoret töihin, ja nuorille töitä, sitä varmasti koko meidän eduskunta haluaa — niin itse nuorisoasioista vastaavana ministerinä siitä nostan muuttaman seikan esiin. [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt mikrofonin.

No niin. Meinas valomerkkiä tulla. — Hallitukselta ja edeltäjältäni, ennen kuin itse tulin tähän tehtävään, oli erittäin hyvä veto se, että tuli tällainen kesätyöseteli seurakunnille ja järjestöille, että nuorilla oli mahdollisuus päästä viime kesäksi töihin. Painotan nuorisoministerinä erittäin paljon kesätöiden merkitystä. Sillä, saako kesätöitä, mieluummin vielä ennen 18:aa vuotta, on todella suuri merkitys sille, miten tulee semmoista positiivista työelämäkokemusta, ja sille, miten se ura siitä urkenee. Toivon, että työnantajat ottaisivat nuoria mukaan töihin.

Lisäksi, puhemies, totean sen, että osana ensi vuoden budjettia tulemme nostamaan väliaikaisesti opiskelijoiden tuloeroja. Siinä jälleen kerran kannustetaan nuoria menemään töihin.

Erittäin tärkeä aihepiiri, ja varmaan jatketaan tästäkin keskustelua.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys hallituksen työllisyystoimista (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 156/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ennen sitä lopullista valomerkkiä vielä kaksi kysymystä. — Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.58 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Arvoisa pääministeri, hallitus lupasi ohjelmassaan 2 miljardin euron edestä julkista taloutta parantavia työllisyystoimia. Näin sanoi silloinen pääministeri Rinne.

Arvoisa pääministeri, olette sanonut monta kertaa, että hallitus on tehnyt kaiken sovituksen ja vähän enemmänkin. Oliko tämä kaksi miljardia tavoite, vai mikä se oli?

Joitakin toimia on tehty. Osassa niistä vaikutukset arvioidaan tämän vuosikymmenen lopulla, ja vielä suuremmassa osassa julkinen talous ei parane, vaan päinvastoin. Työttömyys- ja sosiaaliturvaan ette uskalla koskea. Parhaat arviot tehtyjen toimien vaikutuksista liikkuvat 200 ja 400 miljoonan välillä, mistä joka tapauksessa on todella paljon matkaa kahteen miljardiin. Joku tässä mättää. Kertokaa nyt, mitä työllisyystoimia on tehty ja mikä niiden vaikutus on julkiseen talouteen ja mikä teidän tavoitteenne oli.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Marin.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

16.59 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on monenlaisia tavoitteita, joiden eteen me olemme tehneet töitä. Yksi keskeinen tavoite oli se, että tällä hallituskaudella saavuttaisimme tuon 75 prosentin työllisyysasteen, ja ehdimme jo ajatella, että tämä ei ole mahdollista, koska koronakriisi vyöryi meidän päällemme ennennäkemättömällä voimalla sulkien reaalitalouksiamme, mutta nyt näyttäisi tuoreimpien ennusteiden mukaan siltä, että voimme päästä tuohon vuonna 2023. Erittäin upea asia, ja se on erittäin tärkeä etappi, jos sen saavutamme.

Hallitus on tehnyt ne työllisyystoimet, joita hallitusohjelmassa sovimme. Me sovimme tuolloin, että teemme rakenteellisia toimia, joilla voisimme vahvistaa työllisten määrää 60 000:lla. Tuon me olemme tehneet ja olemme jo päivittäneet sitä tavoitetta 80 000:een, ja tuonkin olemme saavuttaneet. Sen lisäksi olemme sopineet vielä lisäisistä toimista, sellaisista työllisyystoimista, jotka vahvistavat julkista taloutta 110 miljoonalla eurolla, siis niiden toimien päälle, joita me olemme jo tehneet. Eli tältä osin työ on ollut käynnissä, ja tässäkin budjettiriihessä teimme monia työllisyystoimia, [Puhemies koputtaa] erityisesti sellaisia toimia, jotka auttaisivat yrityksiä saamaan nopeasti osaajia töihin, muun muassa työperäisen maahanmuuton lisäämiseen liittyviä toimia, osaamiseen liittyviä toimia ja niitä toimia, joita ministeri Saarikkokin on täällä tuonut tänään esille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja nyt on minuutti jälleen ylitetty.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys ministerien sidonnaisuudesta (Ano Turtiainen vkk)

Suullinen kysymys SKT 157/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kyselytunnin viimeinen kysymys, edustaja Turtiainen.

Keskustelu

17.01 Ano Turtiainen vkk: Kiitos, arvoisa puhemies! Olen moneen kertaan maininnut, että tätä maata johdetaan Suomen ulkopuolelta. Jos marsalkka Mannerheim olisi ollut heikko johtaja, luultavasti siinä tapauksessa Suomea johdettaisiin nyt myös ulkomailta, mutta eri suunnasta.

Yle uutisoi äskettäin, että demokratian kannalta voi olla ongelmallista, jos ministerien jäsenyydestä kansainvälisessä vaikutusvaltaisten ihmisten verkostossa ei kerrota riittävän avoimesti. Kysymys on maailman talousjärjestelmän nollausta tukevasta tahosta. Aiemmin tällaiset on leimattu salaliittoteoriaksi. Arvoisa pääministeri, kuinka kommentoitte jäsenyyttänne tuohon verkostoon, ja kertokaa nyt suoraan, tuleeko teille ohjeet ulkomailta? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja pääministeri Marin.

17.02 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tule.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

Ja miten kommentoin tätä jäsenyyttä? Tämä on tällainen verkosto, johon on kutsuttu vaikuttajia eri puolilta maailmaa, ja itse olen tässä verkostossa jäsenenä, kuten on ministeri Saarikko, ja ymmärtääkseni myös edellisten hallitusten ministereitä on tässä verkostossa mukana. En ole osallistunut aktiivisesti tämän Young Global Leaders -verkoston toimintaan. Olen kirjoittanut sinne yhden artikkelin, mutta en ole esimerkiksi näissä tapaamisissa tai muissa käynyt johtuen siitäkin, että työkiireitä on yksinkertaisesti niin paljon.

Kyse on siis tämänkaltaisesta järjestöstä, jossa on erilaisia poliittisia toimijoita. Nuoria poliittisia vaikuttajia eri puolueista, minun ymmärtääkseni useasta eduskuntapuolueesta, on tässä verkostossa jäsenenä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2019

Kertomus K 12/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 11/2021 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 11/2021 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.04 Johanna Ojala-Niemelä sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunnassa on ollut mietintöasiana käsiteltävänä Oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2019. Valiokunta antoi mietintönsä kesäkuussa. Perustuslakivaliokunnan mietinnössä tarkastellaan kahta erityiskysymystä.

Ensimmäinen näistä on toimitusministeristön laillisuusvalvonta, jota koskeva seikkaperäinen katsaus sisältyy oikeuskanslerin puheenvuoroon kertomuksessa. Kertomusvuoden, siis 2019, aikana oli kaksi ajanjaksoa, jolloin hallitus oli toimitusministeristö. Näistä ensimmäinen kesti lähes kolmen kuukauden ajan. Valiokunta toteaa pitävänsä perusteltuna, että toimitusministeristöön liittyviä näkökohtia käsitellään laajasti ja monipuolisesti oikeuskanslerin kertomuksessa.

Toisena erityiskysymyksenä tarkastellaan julkisen hallinnon digitalisaatiota. Julkisen vallan velvollisuus huolehtia hallinnossa asioinnin tosiasiallisesta mahdollistamisesta kaikille tarkoittaa perustuslakivaliokunnan mukaan myös perinteisten asiointitapojen, kuten paperisen ja henkilökohtaisen asioinnin, mahdollisuuksien säilyttämistä riittävässä määrin digitaalisten palveluiden rinnalla. Lisäksi olennaista on huolehtia molempien kansalliskielten riittävästä näkyvyydestä myös digitaalisissa palveluissa ja myös muista kielellisistä oikeuksista.

Perustuslakivaliokunta korostaa myös, että kielen ja osallisuuden kannalta merkittäviä ovat myös automatisoitujen menettelyjen ymmärrettävyys ja kontrolloitavuus.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota samaansa selvitykseen siitä, että kertomusvuoden jälkeen laillisuusvalvonnan työmäärä on kasvanut huomattavasti. Tämä näkyy muun muassa kanteluiden määrässä, jonka arvioidaan kasvaneen paitsi poikkeusolojen vuoksi myös yleisesti muutenkin. Perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä, että laillisuusvalvontaan varataan riittävät resurssit. Asiaan tulee kiinnittää huomiota myös perustuslakivaliokunnan kiirehtimässä ylimpien laillisuusvalvojien tehtävien jakoa koskevassa uudistuksessa.

Mainitsen vielä, että hyvin vakiintuneen tavan mukaan perustuslakivaliokunta ei ole erikseen arvioinut oikeuskanslerin yksittäisiä ratkaisuja tai kannanottoja.

Perustuslakivaliokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt oikeuskansleri Tuomas Pöysti, olkaa hyvä.

17.07 Valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti: Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan mietinnössään esittämät huomiot ovat tärkeää dialogia, jonka kautta kehitämme oikeuskanslerin laillisuusvalvontaa. Mietinnössä korostettuja teemoja digitalisatiosta, kielellisistä oikeuksista sekä ymmärrettävästä ja oikeudellisesti kontrolloitavissa olevasta automaatiosta tulemme jatkossakin käsittelemään laillisuusvalvonnessa.

Perustuslakivaliokunnan nosto huomattavasti kasvaneesta työmäärästä on tärkeä. Työtaakka jatkaa edelleen kasvuaan. Viime vuonna, 2020, vireille tuli kaikkiaan 3 727 laillisuusvalvonta-asiaa, joista kanteluita oli 2 844, ja viime vuoden aikana ratkaisimme 2 674 kantelua. Vuoteen 2019 eli edelliseen vuoteen verrattuna niin saapuneiden kuin ratkaistujen kanteluiden määrä lisääntyi yli kolmanneksella.

Koronaepidemiaan liittyviä kanteluita oli viime vuonna 547. Niitä ja muitakin kanteluasioita on tullut runsaasti sisään tänäkin vuonna. Poikkeukselliset olot tuottavat jo itsessään hallitusvallan valvontaan ja ennakolliseen säädösvalvontaan paljon oikeudellisesti vaikeaa lisätyötä. Ennakollisen laillisuusvalvonnan lausuntoja on annettu 72 kappaletta, tarkempia ennakkotarkastuksia hallituksen esityksiin ja asetuksiin 77. Valtioneuvoston istuntoja oli noin sata, ja niissä oli 2 088 asiaa, kun edellisenä vuonna istuntoja oli 56 kappaletta ja niissä oli 1 348 asiaa.

Kasvaneet ovat myös ratkaistavaksi tulevien asioiden vaikeusaste ja yhteiskunnalliset odotukset meitä ylimpiä laillisuusvalvojia kohtaan. Siksi laillisuusvalvonnan riittävät resurssit on tarpeen turvata. Voimavarojen kannalta on perustuslakivaliokunnan kiirehtimä uudistus oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen välisestä tehtävänjaosta hyvin tärkeä. Sitä minäkin kiirehdin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Keskusteluun. — Edustaja Essayah.

17.09 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Nämä perustuslakivaliokunnan esille ottamat erityiset aiheet vuoden 2019 kertomuksessa, ensinnäkin toimitusministeristön laillisuusvalvonta ja julkisen hallinnon digitalisaatio, ovat molemmat varmasti niitä, joihin on ollut syytä tuona vuonna kiinnittää erityistä huomiota. Erityisesti olen tyytyväinen siihen, että perustuslakivaliokunta on linjannut, että julkisen vallan velvollisuus on huolehtia hallinnossa asioinnin tosiasiallisesta mahdollistamisesta kaikille ja että se tarkoittaa perinteisten

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

asiointitapojen, kuten paperisen ja henkilökohtaisen asioinnin, mahdollisuuksien säilyttämistä riittävässä määrin digitaalisten palvelujen rinnalla.

Tämä korona-aika on meidät suomalaiset saanut tekemään monenmoista digiloikkaa, missä on ollut paljon hyvää, mutta täytyy sanoa, että samanaikaisesti meistä varmaan useimmat ovat saaneet myöskin niitä yhteydenottoja, joissa niin sanotut digisyrjäytyneet kansalaiset ovat huolissaan siitä, millä tavalla he pääsevät enää ottamaan yhteyttä viranomaisiin ja viemään omia asioitaan eteenpäin, ja siitä, onko niin, että joihinkin paikkoihin on ainut mahdollisuus joko sähköisesti tai sitten jollakin muulla digitaalisella järjestelmällä ottaa yhteyttä. Siinä mielessä esimerkiksi tällaiset viranomaisten palvelunumerot, joihin prepaid-liittymillä soittaminen saattaa olla mahdotonta tai joista vastaussoiton takaisin saaminen on mahdotonta tai joissa on vieläkin joitain maksullisuuksia sellaisissa viranomais-tehtävissä, joitten pitäisi olla kansalaisten näkökulmasta maksuttomia, ovat edelleen sellaisia seikkoja, joista kansalaisilta tulee palautetta.

Aivan oikeutetusti täällä on lopussa toki nostettu esille tämä, että poikkeuksellinen korona-aika on varmasti lisännyt myös laillisuusvalvonnan työmäärää. Aivan kuten tuossa oikeuskansleri totesi, niin esimerkiksi valtioneuvoston istuntojen määrä on moninkertaistunut, ja uskon myöskin, että niitten asioiden sisällöllinen vaikeusaste on ollut moninkertainen verrattuna tavallisiin oloihin. Siinä mielessä nämä ovat varmasti huomioitavia asioita, kun mietitään paitsi resursseja myöskin sitä, millä tavalla oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen välistä työnjakoa voitaisiin edelleen kehittää ja myöskin sisällöllisesti kenties sitä kautta tuoda resursseihin lisäystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Guzenina.

17.11 Maria Guzenina sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Me puhumme miljoonasta suomalaisesta, kun me puhumme siitä joukosta, jolla ei ole riittävää digiosaamista. Me puhumme silloin siitä, millä tavalla he pääsevät Kelan palveluihin, työvoimapalveluihin, veropalveluihin yhdenvertaisesti. Tällä hetkellä tilanne ei ole yhdenvertainen esimerkiksi iäkkäille ihmisille, joiden saattaa olla hyvinkin vaikea omaksua uusia taitoja, puhumattakaan sitten heistä, joilla saattaa olla muistisairautta tai muita sairauksia, joiden johdosta he eivät pääse liikkumaan sinne toimipisteeseen, tai sitten harvaan asutuille seuduille. Miten me varmistamme, että nämä ihmiset aidosti nähdään yhdenvertaisina ja he saavat yhdenvertaiset mahdollisuudet käyttää näitä palveluita?

Oli aivan oikein, että oikeuskansleri tässä omassa kertomuksessaan nosti näitä tärkeitä asioita esille, ja me perustuslakivaliokunnassa myöskin huomioimme ne, koska näitä asioita ei voi jättää tällaisiksi. Meillä on ihan valtava urakka siinä, että nämä miljoona ihmistä ja mahdolliset tulevat sellaiset, kun meidän väestömmekin ikääntyy, eivät voi käyttää näitä palveluita. Toki jatkuvasti tämä digiosaaminen paranee. Mitä nuorempi polvi, sitä paremmin he kykenevät käyttämään näitä palveluita. Mutta sitten meidän täytyy muistaa, että meillä tulee aina olemaan sellainen joukko ihmisiä ikääntyneissä ja vammaisissa, joille näiden käyttäminen on mahdotonta verkon yli, ja siksi me tarvitsemme kuitenkin toimivan järjestelmän, jolla turvataan myöskin heidän mahdollisuutensa.

Tässä yhteydessä, arvoisa puhemies, vielä totean — vaikka se ei liity tähän asiaan varsinaisesti — että kyllä se, mitä tapahtuu esimerkiksi pankkimaailmassa, on valtavan eriarvoista kokonaisuutena, kun katsotaan, millä tavalla näkee tuolla kaduilla vanhojen ihmis-

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

ten jonottavan, kun pankeissa ei enää saa sitä perinteistä palvelua vaan sekin on siirtynyt verkkoon.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Heinonen.

17.14 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä oikeuskansleri ja edustajakollegat, muut täysistuntoa seuraavat! Edustaja Guzenina nosti tärkeän asian esille omassa puheenvuorossaan, ja tästä on käyty eduskunnassa monia keskusteluja. Puhutaan verkkoesteettömyydestä ja siitä, minkälaisia esteitä palveluiden saavuttamiseksi se aiheuttaa. Vaikka pidän itseäni kohtuullisen hyvänä jo tänä päivänä näiden laitteiden käytössä — vaikka ensimmäisen matkapuhelimen vasta yli 20-vuotiaana sainkin — niin siitä huolimatta, kun nyt tulivat näiden pienien tavaroiden tullaukset, kyllä kovin haastavaa oli minullekin sen tullauksen toimittaminen niiden palveluiden kautta, puhumattakaan silloin, jos takana ei ole sellaista pitkää kokemusta tietolaitteiden käytöstä tai jos sitten on ihan näkövammaisuutta tai muuta tämäntyyppistä. Haluan kyllä kiittää edustaja Guzeninaa — jonka kanssa olemme muuten näistä ennenkin puhuneet täällä. Huolehtisimme nyt ensin siitä, että nämä valtion palvelut — Kela ja muut, verottaja ja nämä — olisivat sellaisia, että ne onnistuisivat ihan meistä jokaiselta.

Tänään meillä ovat käsittelyssä oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2019 ja perustuslakivaliokunnan mietintö siitä ja sitten jo hetken kuluttua viime vuosi, ja tämäkin vuosi alkaa olla aika pitkällä. Tämä on vähän tällaista jälkijättöistä täällä eduskuntakäsittelyssä, ja sen takia ehkä vähän lomittain tässä nyt itse nostan muutamia huomioita esille.

Ensimmäisenä nostan... Myönnän, että minulle ei aivan ole hahmottunut selvästi se, milloin asia menee oikeuskanslerille ja milloin se menee oikeusasiamiehelle. Ymmärrän sen karkean jaon kyllä, mutta vähän samoissa asioissa, laillisuusvalvonnassa ja sitten oikeuksien toteutumisessa, molemmat toimivat. Hivenen huolestuneena olen seurannut sitä, millä tavalla meillä valtionhallinnossa esimerkiksi erilaisten asiakirjojen saanti viivästyy. Tänä vuonna oikeuskansleri on todennut, että valtioneuvoston kanslia viivytteli kuukausia kansalaisen tiedusteluun vastaamisessa. Ja toisessa, joka oli sitten oikeusasiamiehellä, oli tehty tietopyyntö sosiaali- ja terveysministeriön hallitusneuvokselle Ismo Tuomiselle syksyllä 2017 ja meidän valtionhallinto toimittaa asiakirjan huhtikuussa 2020. Oikeusasiamies on tässä ollut toimivana henkilönä.

Toivoisin, että näissä me päästäisiin nopeampaan toimintaan. Ymmärrän sen, että pyyntöjen määrät varmasti kasvavat merkittävästi myös tämän samaisen sähköisen asioinnin kautta, mutta nämä ajat ovat kyllä liian pitkiä.

Sitten viimeiseksi olisi mielenkiintoista kuulla oikeuskanslerin arviota nyt tästä oikeuskanslerin omasta roolista, mikä on noussut esille tänä vuonna ja oikeastaan tämän covid-pandemian aikana. Se ehkä selkeimmin tuli esille liikkumisrajoituskohdassa mutta aika paljon myös muissa covid-19:ään, koronaan, liittyvissä esityksissä, jotka ovat sisältäneet luvattoman paljon perustuslaillisia ongelmia. Silloin tietysti pitää kysyä, miten valtioneuvoston laillisuusvalvonta toimii ja minkälaisella roolilla näissä toimitaan, kun tässä liikkumisrajoitustapauksessa oikeuskansleri ei pelkästään toiminut laillisuusvalvojana vaan vastasi myös muotoiluista sekä myös antoi pääministerille ohjeita, mitä asioita pitää korostaa niistä kansalaisille kerrottaessa. Tämä ehkä luo helpolla jollain tavalla jonkinlaista pientä epäuskoa tai epäluuloa ihmisiin, että samat henkilöt toimivat vähän niin kuin lomittain

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

näissä asioissa. Kysyisin oikeuskanslerilta: miten näihin nyt tämän poikkeuksellisen covid-19-pandemian aikana esille tullessiin ongelmiin on haettu ratkaisuja?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kivisaari.

17.18 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Todella kiitos perustuslakivaliokunnan mietinnöstä ja totta kai myös oikeuskanslerin kertomuksesta 2019 — hyvää työtä.

Korona on vienyt oikeastaan lähestulkoon kaiken tilan, ja meille on kertynyt pidemmän tähtäimen hoiva-, hoito-, oppimis-, syrjäytymis- ja myöskin lainsäädäntövelkaa. Nämä seikat usein määrittelevät myös huolipuheitamme täällä salissa.

Ehkä, puhemies, edustaja Heinosen tavoin nostan muutamia yleisiä huomioita. Hyvinvointiin liittyvillä ongelmilla on usein taipumus periytyä ja kasaantua. Tulevaisuudessa perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen on ymmärtääkseni vaakalaudalla, mikäli emme kykene tähän kehitykseen puuttumaan. Tiedämme myös, että poliittista realismia on se, että meidän pitäisi samaan aikaan säästää ja tehdä rakenteellisia uudistuksia. Emme siis voi jättää tuleville sukupolville vastuuta tekemättömistä päätöksistä emmekä voi ylivelkaantamalla myöskään sitoa heidän käsiään.

Korona jättää siis meihin jälkensä. Hyvinvointivaltion kuuluu varmistaa, että myös tulevien sukupolvien perusoikeudet toteutuvat.

Puhemies! Näin yleisesti ajatellen lienee niin, että perustuslaki vaatii aina tulkintaa. Perustuslain säännökset on käsittääkseni kirjoitettu hyvin yleiseen muotoon, ja niissä on sen vuoksi paikoin laajastikin tulkinnanvaraa. Tiedämme, että perustuslain tulkinnassa voi olla käytännön tilanteissa siis vaihtoehtoisia ratkaisuja, jotka kaikki olisivat perusteltavissa painottamalla eri näkökulmia. Painotukset ovat toisinaan myös sidoksissa arvoihin esimerkiksi niin, että yhden perustuslaissa turvatun perusoikeuden painottuminen voi rajoittaa toista perusoikeutta. Tämä on kaikki tuttua problematiikkaa nyt esimerkiksi korona-ajalta. Varsin tavallista on myös se, että perustuslakivaliokunnan kuulemisissa asiantuntijat eivät ole keskenään samaa mieltä hallituksen esityksestä.

Puhemies! Uskon kuitenkin, että haasteista huolimatta meidän järjestelmämme toimii. Kiitän myös oikeuskansleria siitä, että omalta osaltanne varmistatte sen, että laillisuusvalvontamme toimii. Se on kuitenkin kaiken yhteiskunnallisen toiminnan ydin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Koponen.

17.21 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Oikeuskanslerin kertomus on laaja ja seikka-peräinen katsaus edellisvuosien tapaan. Kertomuksen sisällöstä voisi puhua vaikka koko päivän. Haluan kuitenkin nostaa esille yhden kokonaisuuden: lastensuojelun ongelmat.

Puhemies! Elämme tällä hetkellä sosiaalista ja toimeentulon kriisiä, jonka koronapandemia on yhteiskuntaamme aiheuttanut. Lastensuojeluilmoitusten määrät ovat lisääntyneet vuodessa kymmeniä prosenteja ja kaksinkertaistuneet vuosikymmenessä. Ilmoituksia tehdään noin 400 kappaletta päivässä, ja käsiteltävät tapaukset ovat jatkuvasti vaikeutuneet. Sosiaalityöntekijät sijoittavat joka toinen tunti lapsen sijaishuoltoon, ja lastensuojelun kulut ovat kasvaneet räjähdysmäisesti, kun huostaanottojen määrä on noussut. Tälläkin hetkellä joka neljännellä vuonna 87 syntyneellä, eli 90-luvun laman lapsella, on tilillään rikoksia tai rikkomuksia, joka viidennellä on ollut mielenterveysongelmia ja joka kuudes oli 21-vuotiaana vailla peruskoulun jälkeistä tutkintoa. Kriisiytynyt tilanne edellyttäisi koko-

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

naisvaltaista tarkastelua sekä puuttumista lastensuojelun rakenteellisiin ongelmiin. Jatkuvasti vaivanneet resurssiongelmat on ratkaistava ja ennaltaehkäiseviin palveluihin tulisi panostaa ylisukupolvisen ongelmaketjun katkaisemiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Niemi.

17.23 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! On kiitoksen aika silloin, kun on aihetta kiittää. Eduskunnan tilintarkastajien puheenjohtajana haluan lausua erityiskiitoksen oikeuskanslerille ja myöskin perustuslakivaliokunnalle ja sen puheenjohtajalle, kun jouduimme varsin poikkeukselliseen tilanteeseen eduskunnan tilintarkastuksessa tarkastettaessa eduskunnan, Ulkopoliittisen instituutin ja varsinkin Valtion tarkastusviraston tilejä. Näistä nyt toivottavasti saamme viisautta ja oppia tulevaisuudessakin, mutta tässä vaiheessa teille kiitos näistä neuvoista ja opastuksesta, joihin jouduimme kääntymään ja pyytämään neuvoja näissä asioissa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Oikeuskansleri Pöysti, 3 minuuttia.

17.24 Valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille salissa esitetyistä tärkeistä huomioista, joita pidämme jatkotyössä esillä. Pyysin puheenvuoron, jotta voin vastata edustaja Heinosen suoriin kysymyksiin, vähättelemättä muita puheenvuoroja.

Laajempi keskustelu varmasti käydään perustuslakivaliokunnassa, mutta oikeuskansleri ei vastaa siis muotoiluista eikä niihin osallistu, mutta oikeuskansleri voi kiinnittää huomiota oikeudellisesti selkeästi virheellisiin muotoiluihin. Tässä liikkumisrajoituslakiesityksessä oli selkeästi virheellisiä muotoiluja vielä siinä vaiheessa, kun se vietiin valtioneuvoston esitykseen, ja kiinnitin niihin huomiota.

On hyvä myöskin muistaa suomalaisessakin keskustelussa se, että minun kansainväliset kollegani, jotka ovat riippumattomia, usein ylimpiä tuomioistuimia, paljon laajemmassa mittakaavassa tekevät niin sanottuja muotoiluvastaehdotuksia siinä tilanteessa, että muotoilut ovat huonoja.

Tämä viestintäkysymys vähän tiedotusvälineissä irtautui asiayhteydestä. Halusin kiinnittää huomiota siihen, mikä siinä tilanteessa on kansalaisten ymmärryksenkin kannalta oikeudellisesti oleellisen tärkeää, enkä niinkään toimia minään viestintäkonsulttina. Joka tapauksessa näitten tapahtumien jälkeen olen itse tiukentanut käytäntöjä sen suhteen, kuinka auliisti vastataan perustuslain sinänsä velvoittamalla tavalla kysymyksiin, joita tulee ministeriöstä ja ministeriöistä. Samaten olemme varovaisesti mutta hieman tiukentaneet myöskin sitä linjaa, mikä on vähimmäistaso, eli aikaisempaa helpommin pyydämme asian palauttamista valmistelun puutteitten johdosta. Siitäkin on näyttöä.

Tarkemmin vastaan kohta puheenvuorossani, mutta tämän koronapandemian aikana oli sellainen tilanne, että jatkuvasti oikeuskansleri joutui hallitsemaan epätäydellisyyttä, eli ehdotukset eivät olleet missään tapauksessa parhaita mahdollisia, mutta suomalaisten etu ehkä kuitenkin oli se, että ne puutteineenkin tulevat tähän taloon arvioitaviksi, verrattuna siihen, että varsinkin tulkinnanvaraisissa asioissa yhden tulkitsijan voimin ne palautetaan valmisteluun. Mutta nyt olemme sitäkin mahdollisuutta entistä hanakammin käyttäneet. Se toivottavasti vähitellen näkyy parempana laatuna myöskin eduskunnan työssä.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

Arvoisa puhemies! Olen lyhyesti vastannut esitettyihin kysymyksiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia, oikeuskansleri Pöysti. — Edustaja Heinonen.

17.27 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Haluan kyllä kiittää oikeuskansleri Pöystiä hyvästä ja aiheellisesta vastauksesta, ja niin kuin esille toin, tietysti tämä koronatilannehan on ollut täysin poikkeuksellinen ja on ollut täysin ymmärrettävää, että aikataulut ovat olleet tiukkoja. Se on varmasti ollut epäinhimillistä meidän ministereille, poliittisten päätösten tekijöille, mutta myös ministeriöissä asioita valmisteleville henkilöille. Niitä on tehty kovassa paineessa, tiukassa aikaikkunassa, ja silloin tietysti tämä, mitä oikeuskansleri Pöysti toi esille, on täysin ymmärrettävää ja inhimillistä, ja varmasti oikea ratkaisu on ollut se, että asioita on saatu eteenpäin.

Tämä oli mielenkiintoinen huomio, jonka oikeuskansleri nosti esille, miten muissa maissa vastaavat henkilöt toimivat. Tämä on varmaan sellaista pohdintaa, mitä pitää Suomeksikin läpi käydä, tätä vaihtoehtoisten muotoilujen ja muiden selvittämistä, niin että olisimme kaikissa tilanteissa hyviä ja joustavia ja pystyisimme toimimaan mahdollisimman hyvin.

Lämmin kiitos oikeuskansleri Pöystille hyvästä vastauksesta.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 12/2020 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

4. Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2020

Kertomus K 17/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jolle muut erikoisvaliokunnat voivat antaa lausunnon viimeistään 1.12.2021.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun. Oikeuskansleri Pöysti, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.29 Valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeuskanslerin kertomuksessa viime vuodelta pääteemana on kansanvaltaisen oikeusvaltion toimivuus poikkeusoloissa ja normaalissa arjessa. Puheenvuorossani ”Pandemia tasavallassa” käsittelem koronavirusepidemian hallintaa oikeudellisesta näkökulmasta. Suomi on lyhyellä aikavälillä selviytynyt hyvin väestöön tai elinvuosiin suhteutetun kuolleisuuden ja sairastavuuden vähäisyyden mittarilla arvioituna. Väestön terveyttä on pystytty suojelemaan tehokkaasti. Kertomusvuoden jälkeen rokotukset ovat edenneet.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

Itse painotin akuutin kriisin kestäessä laillisuusvalvonnassani oikeutta elämään ja sen suojeluun sekä kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa ja perustuslaissa tarkoitettua oikeutta terveyteen, riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin ja väestön terveyden suojeluun sekä näihin sisältyvää varovaisuusperiaatetta.

Suomalainen oikeusvaltio osoitti kertomukseen kokoamiemme arviointien perusteella yleisen toimivuutensa myös pandemiassa. Pandemia paljasti samalla puutteita, joista oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin laillisuusvalvontaratkaisut kertovat. Varautuminen oli jäänyt kesken ja vain tiettyihin uikiin perustuvaksi. Tiedon epävarmuus oli suurta varsinkin alkuvaiheessa. Oikeutta terveelliseen ympäristöön ja terveyteen koskevassa sekä ympäristöä ja yhteiskuntaa kokonaisuutena koskevassa päätöksenteossa inhimillinen tieto on yleensäkin rajallista, erehtyväistä, monimutkaista ja ristiriitaista. Tämän epävarmuuden kanssa on opittava elämään ja toimimaan.

Laillisuusvalvontaa tehdään nopealla aikataululla epätäydellisessä maailmassa, ja epätäydellisyyttä pyritään hallitsemaan. Oikeuskansleri korjautti valtioneuvoston istuntojen ennakkolisessa valvonnassa 16 prosentissa asioista yhtä tai useampaa oikeudellista virhetä. Näistä korjautetuista asioista 46 oli hallituksen esityksiä.

Oikeaan osuneella ja oikea-aikaisella päätöksenteolla, toimivilla valmistelu- ja päätöksentekorakenteilla sekä kriisinhallintaan taipuvalla lainsäädännöllä on suuri merkitys yleisvaarallisen tartuntataudin torjunnalle. Ajantasainen lainsäädäntö, perustuslain johdonmukainen tulkintakäytäntö sekä avoimuus ja päätösten perusteleminen luovat perustan ihmisten luottamukselle ja nopealle päätöksenteolle. Kriiseissä luottamuksen merkitys korostuu.

Kriisijohtaminen on Suomessa huomattava lainvalmistelutehtävä. Viime vuoden valtiopäivillä hallitus antoi 265 hallituksen esitystä, joista 99 liittyi suoraan covid-epidemiaan. 136 laista tai lakiesityksestä 101 koski väliaikaista lainsäädäntöä. Valtioneuvoston valmistelukapasiteetti oli äärimajoillaan.

Valtioneuvoston on toki perustuslain puitteissa pystyttävä tehokkaasti johtamaan maata, ja kriiseissä korostuu valtioneuvoston kyvykkyys nopeaan, ministeriörajat ylittävään sekä ministerien eri näkökulmat yhdistämään pystyvään lainvalmisteluun. Lainvalmistelussa on oltava taitoa tuottaa perusoikeuksien yleisten ja erityisten rajoitusperusteiden mukaista tarkkarajaista ja täsmällistä sääntelyä. Valmistelussa tulee olla tietoa ja kyvykkyyttä tuottaa nopeastikin seikkaperäiset sekä toimenpiteiden kokonaisuhyödyt ja -haitat erittelevät perustelut. Näissä valmiuksissa on meillä heikkouksia. Kuuleminen varmistaa lainsäädännön laatua ja luo luottamusta poikkeusoloissakin, ja siitä poikkeaminen tuottaa yleensä huonoja vaikutuksia.

Tartuntatautilakia ja valmiuslakia ei ole kirjoitettu pandemian varalta. Tartuntatautilakiin on ollut tarve tehdä lukuisia muutoksia epidemian aikana. Lakia on tulkittu laajentavasti oikeuden elämään suojelemiseksi. Ongelma on osin väärällä lailla yksityiskohtainen sääntelytapa. Lait onkin tarpeen uudistaa. Oikeusvaltiossa lakeihin on tarpeen sisällyttää ajantasaiset ja riittävän yleiset säännökset pandemiatilanteiden ja niiden johtamisen kannalta. Muutenkin perustuslaissa tarkoitettu oikeus terveelliseen ympäristöön ja sen toteutumisen eri ulottuvuudet ovat nähdäkseni tulossa yhä tärkeämmiksi yhteiskunnassa ja perusoikeuksien punninnassa.

Arvoisa puhemies! Apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen kirjoittaa omassa puheenvuorossaan oikeuskanslerin yleisestä tehtävästä ylläpitää ja kehittää oikeusvaltiota. Kestävä oikeusvaltio rakentuu hyvinvoinnista, perus- ja ihmisoikeuksista sekä demokraat-

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

tisesta osallistumisoikeudesta, ja se ottaa huomioon myöskin tulevien sukupolvien oikeudet. Oikeusvaltio säilyy vain, jos kansalaiset luottavat viranomaisten toimivan lainmukaisesti ja perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen. Ilman tätä oikeusvaltio rapautuu. Hiljalleen jäävät jäljelle vain vahvemman oikeus, jakautunut kansa ja tyhjä puhe.

Kanteluiden käsittely on oikeusvaltion ylläpitoa ja epäluulojen torjuntaa. Selvittämällä niitä korjataan mahdollisia virheitä ja torjutaan perusteetonta arvostelua. Oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa on pitkään ollut tavoitteena vaikuttaa yksittäistapausta laajemmin hallintoon ja sen ohjaukseen. Kantelut ovat tärkeä tietolähde laajemmassa työssä.

Kertomuksessamme esimerkkinä tästä on apulaisoikeuskanslerin työ lähisuhdeväkivaltaa koskevassa teemassa, kun yksittäisen kantelun yhteydessä ja sen jälkeen yleisemmin apulaisoikeuskanslerin omassa aloitteessa tulivat esille poliisin ohjeistus ja kyky tunnistaa lähisuhdeväkivaltatilanteita sekä siten aidosti auttaa myös uhria ja estää väkivallan uusiutumista. Apulaisoikeuskanslerin ratkaisut vaikuttivat osaltaan merkittävästi poliisin ohjeistuksen ja toimintatavan uudistumiseen.

Vuoden 2020 kertomuksessa raportoimme oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin liittyen eri näkökulmista laillisuusvalvonnasta tuomioistuinten riippumattomuuden turvaajana. EU-komission laatimien unionin oikeusvaltiokertomusten perusteella Suomi on vahva oikeusvaltio tuomioistuinten riippumattomuuden suhteen. Tuomiovallan riippumattomuuden takeet toteutuvat Suomessa useissa eri valtioninstituutioissa, joihin molemmat ylimmät laillisuusvalvojat kuuluvat toiminnan kokonaisuuden kautta. Meilläkin olisi Ruotsissa meneillään olevan perustuslain uudistamisen tarpeen arvioinnin tapaan perusteltua pohtia tuomioistuinten riippumattomuuden ja perustuslain perustavien periaatteiden toteutumisen takeita lainsäätäjän ja hallitusvallan yhteistenkin harharetkien varalta. Perustuslaillisuuden takeita Suomessa vahvistaisi omassa puheenvuorossani esille ottamani ja kannattamani ajatus perustuslain 106 §:n muuttamisesta niin, että tuomioistuimet voisivat antaa perustuslain säännöksille etusijan lakiin nähden ilman nykyistä ilmeisen ristiriidan vaatimusta.

Arvoisa puhemies! Oikeuskanslerin kertomus sisältää tilastot, jotka viestivät kaikissa asiaryhmissä työtaakan olennaisesta kasvusta. Aikaisemmin esillä olleitten perinteisten laillisuusvalvonta-asioitten lisäksi kiinnitän huomiota siihen, että asianajajien ja lupajuristien valvonta-asioita käsitelimme 615 kappaletta.

Arvoisa puhemies! Näillä sanoilla jätän kertomukseni eduskunnan arvioitavaksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Ja perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

17.36 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisa edustaja, laittakaa mikrofoni päälle, kiitos.

Näin. — Arvoisa herra puhemies! Kiitän kansleria tästä Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomuksesta vuodelta 2020. Tulemme käsittelemään sen huolellisesti valiokunnassa.

Tästä pandemian hoidosta: Yhdyn näkemyksiin siitä, että kansainvälisesti vertaillen tämä pystyttiin hoitamaan hyvin, ja juurikin nuo kuolleisuusluvut ovat meillä pieniä. Vaikka yksikin kuollut on liikaa, niin nyt on kuitenkin 1 000:n raja vasta rikkoutunut, ja kun

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

katsoo esimerkiksi tuonne länsirajan yli Ruotsiin, niin siellä kolkutellaan jo 15 000 hengen menetystä, mikä on valtava ero näin naapurimaiden kesken. Myös talous niiasi vähemmän kuin oli pelätty alun perin.

Kyllä tämä pandemia silti yllätti lainsäätäjänä, ja nämä puutteet huomasi. Ensinnäkin valmiuslaki soveltui huonosti tähän pandemiatilanteeseen. Se on laadittu sotatilaa ajatellen ja varten, ja täytyy jatkossa nyt sitten laittaa myös valmiuslain uudistus käyntiin, kun tästä pandemiasta selvittää. Myös tartuntatautilaissa oli puutteita: esimerkiksi ravintoloita ei pystytty sulkemaan tartuntatautilain nojalla, vaan tarvittiin erillinen lainsäädäntö. Samoin varmasti näitä inhimillisiä virheitäkin tehtiin sitten tuossa alkuvaiheessa, muun muassa näiden maskikauppojen suhteen, ja myöskään lentokentillä testausta ei saatu riittävän nopeasti käyntiin, ja minusta näistä on tarkemman analyysin paikka, kun sitten päästään tästä pandemiatilanteesta, että miten meillä on kehitettävää tässä lainsäädäntöpuolella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Essayah.

17.38 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kiitoksia oikeuskanslerille kertomuksen esittelystä. Yhdyn pitkälti edustaja Ojala-Niemelän näkemyksiin siitä, että tämä pandemiavuosi on todellakin ollut vaativa koko lainsäädäntökoneistollemme. Siinä mielessä voi sanoa näin, että tietyt tilanteet ovat olleet vähintäänkin ymmärrettäviä, ja oikeuskansleri hyvin toi omassa puheenvuorossaan esille sen, miten olemme suuren tuntemattoman edessä huomanneet sitä vajavaisuutta monessakin toiminnassa.

On myös niin, että näiden prosessien aikana on nähty, että todellakaan meidän lainsäädäntöä ei ole pandemia takaraivossa kirjoitettu vaan useimmiten on ajateltu sotilaallista uhkaa. Tai jos ajatellaan sitä, että kun meistä monet ovat osallistuneet vaikkapa maanpuolustuskurssien harjoituksiin, niin harvemmin niissä on ollut se pandemia pääroolissa. Siinä mielessä ajattelen, että kun tämä on paljastanut meidän lainsäädännössä heikkouksia ja lähestymistapaongelmia, on ollut tietysti nyt sitten tässä tilanteessa hyvä lähteä korjaamaan näitä ja huomioida, millä tavalla meidän pitäisi pystyä lainsäädännön kautta erilaiset tilanteet ottamaan vastaan.

Varmasti myöskin se, että tuo elinkeinovapaus on niin korkealla meidän perustuslaissa, on aiheuttanut omia probleemiaan täällä lainsäädännössä, kun on tarvinnut milloin rajata ja milloin taas vapauttaa. Sitten toisaalta viranomaisien välisissä erilaisissa toimivalta- ja johtosuhteissa tämä pandemia on myöskin paljastanut niitä siiloutumisia, mitä meillä hallinnossa on.

Pidän hyvänä tässä kertomuksessa sitä, että tässä yritetään lähestyä laajempia kokonaisuuksia eikä vain pelkästään näitä yksittäisiä kanteluja. Tietysti kaiken kaikkiaan ehkä taas kansalaisten suunnasta kansanedustajiin päin monesti ollaan yhteyksissä juurikin joittenkin yksittäisten asioiden kautta. Tässä samalla, kun katselin näitä päätöksiä ja kannanottoja, mitä on tullut, huomasi, että paljon on sellaisia, joista kansalaiset ovat ensin esimerkiksi ottaneet kansanedustajaan yhteyttä, ja sen jälkeen niitä on lähdetty viemään sitten eteenpäin. Esimerkkinä yksi tällainen, nämä Omakannan ikärajojen asettamiset, joista tuli valtavasti kansanedustajille yhteydenottoja: Vanhemmat olivat aivan ihmeissään, miten on mahdollista, että 12-vuotias lapsi on kypsä yhtäkkiä hoitamaan omia asioitaan, vaikka hän ei pysty saamaan edes pankkitunnuksia, että pystyisi kirjautumaan Omakanta-järjestelmään. Aivan käsittämättömältä se tuntuikin. Nyt täältä huomaa, että kyllä sosi- ja terveysministeriö oli ylittänyt toimivaltuutensa lähtiessään määräämään tämän-

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

tyyppisiä rajoja, joitten olisi pitänyt ehdottomasti perustua lainsäädäntöön eikä siihen, että ministeriö jollakin työryhmällä asioita lähtee ohjeistamaan tuonne maakuntiin.

Toimeentulotukipäätökset, ja ylipäänsä nämä sosiaalihuoltoon liittyvät päätökset, näyttävät olevan monesti sellaisia, että niitten perustelut ja niitten aukaiseminen kansalaisille ja Kelan selväsanaisuus olisivat kyllä toivottavia, ja varmasti paljon vähemmän olisi sitten näitä kanteluja ja yhteydenottoja niitten suhteen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan, jolle muut erikoisvaliokunnat voivat antaa lausunnon viimeistään 1.12.2021.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi päästökauppalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 128/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Tässäkin lähetekeskusteluun varataan enintään se 30 minuuttia ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.42 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään käsiteltävänä on hallituksen esitys laiksi päästökauppalain muuttamisesta. Hallituksen esityksellä pantaisiin täytäntöön muutettu komission täytäntöönpanoasetus kasvihuonekaasupäästöjen tarkkailusta ja raportoinnista sekä tehtäisiin tiettyjä päästökauppajärjestelmää sujuvoittavia kansallisia muutoksia.

Komission täytäntöönpanoasetuksen muutoksen myötä päästökaupassa kestävyyskriteerisääntely laajennettiin kattamaan biomassasta tuotetut kiinteät ja kaasumaiset polttoaineet uudelleenlaaditun RED II -direktiivin mukaisesti. Kestävyyskriteerisääntelyllä pyritään varmistamaan käytetyn biomassan kestävyys ympäristön kannalta.

Ehdotetun muutoksen myötä päästökaupassa biomassan nollapäästöisyyden ehtona olisi kestävyyskriteerien täyttyminen. Uudistuksen myötä biomassan, joka ei täytä kestävyyskriteerejä, katsottaisiin vastaavan päästöiltään fossiilisen hiilen päästöjä. Vastaavia vaatimuksia sovelletaan jo nykyisin bionesteiden osalta.

EU-velvoitteiden täytäntöönpanon lisäksi esityksellä toteutettaisiin päästökauppalakiin kansallisia uudistuksia, joiden tavoitteena on sujuvoittaa päästökauppajärjestelmän toimivuutta niin päästökauppaviranomaisen kuin toiminnanharjoittajan näkökulmasta. Esityksessä ehdotetaan laajennettavan muutoksenhausta huolimatta noudatettavien Energiaviraston päätösten määrää sekä täsmennettäisiin Energiaviraston mahdollisuutta takaisinperiä virheellisin perustein jaettuja maksamattomia päästöoikeuksia ja säädettäisiin takaisinperinnälle määräaika. Ehdotettujen muutosten olisi tarkoitus tulla voimaan vuodenvaihteessa.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

Arvoisa puhemies! Toivon esityksen, joka on verrattain tekninen, saavan myönteisen vastaanoton eduskunnassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. Se kuullaan nyt. — Edustaja Koponen.

17.45 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Esityksen myötä jatkossa myös biomassaa polttoaineena käyttävät voimalaitokset joutuvat päästökaupan piiriin ja niiden pitää osoittaa biomassan olevan tuotettu vähähiilisesti, joten oleellista on jatkossa kiinnittää huomiota siihen, että metsiämme ja niistä tulevia tuotteita pidetään myös tästä eteenpäin kestävyyskriteerit täyttävinä.

Puhemies! Päästökauppa itsessään on puhuttanut viime aikoina, ja sen kiristyminen on näkynyt markkinoilla päästöoikeuksien hinnan nousuna. Juuri nyt käynnistyneellä päästökauppakaudella on ollut huomattavia vaikutuksia energian ja polttoaineiden hintoihin, sillä se leikkaa päästöoikeuksien määrää merkittävästi. Esimerkiksi sähkö on tällä hetkellä kalliimpaa kuin koskaan aikaisemmin. Hinnannousun korvaava päästökauppakompensatio etenee useissa EU-maissa. Hienoa nähdä, että ministeri Lintilä on tänään täällä paikalla, ja kysyisinkin: mikä on hallituksen suunnitelma tässä asiassa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Junnila.

17.46 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Jatkan tuosta, mihin edustaja Koponen jäi, eli päästöoikeuksista ja niiden hinnasta.

Ministerikin hyvin tietää, että kaasumarkkinat ovat myllerryksessä erityisesti Euroopassa ja myös itäisillä alueilla, ja tämä tietysti vaikuttaa kaikkeen. Erityisesti täällä Helsingissä vaikkapa vihreät ovat huomanneet omasta sähkölaskustaan, mitä se päästöoikeuksien hinnannousu on tarkoittanut vaikkapa Helenin kohdalla. Ylipäätään päästökaupan hinta on moninkertaistunut muutamassa vuodessa, ja on viitteitä siitä, että tämä tulee entisestään korostumaan jatkossa. Pyytäisinkin: voisiko ministeri arvioida sitä, mihin hinta vaikka ensi vuonna kehittyi ja mitä vaikutuksia tällä on meidän kotimaiseen energiantuotantoon ja siten myös vientimarkkinoille? — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah.

17.47 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Minäkin haluan ministerille esittää kysymyksiä tästä biomassan kestävyyskriteerien määrittelystä ja siitä, miten se huomioi elinkaarijattelun. Nythän Suomessakin ollaan tosiaankin tekemässä investointeja biokaasun käyttöön, mikä on tietysti hieno asia — puhutaan siitä, että meillä maataloudessa olisi mahdollisuus saada lisätuloja sitä kautta, että biokaasua voitaisiin käyttää esimerkiksi sähköntuotantoon ja sillä tavalla parantaa maatalojen kannattavuutta. Mutta sitten biokaasun liikennekäyttö eli liikennepolttoaineena käyttäminen on kokenut kovan kolauksen nimenomaisesti näitten kummallisesti määriteltyjen kestävyyskriteerien kohdalta, koska siellähän lasketaan päästöt sieltä putken päästä eikä huomioida sitä koko elinkaarta silloin, kun puhutaan biokaasun käytöstä.

Olisin kysynyt ministeriltä, onko tässä mitään enää tehtävissä EU-tasolla, koska jos ajatellaan sitä, että Suomen vanha autokanta ei hetkessä kyllä sähköisty, niin sinällensä, jos

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

meillä olisivat nämä konversiotuet edelleenkin käytössä ja olisi järkevää muuttaa autoja biokaasuautoiksi, se omalta osaltaan voisi olla yksi tapa, millä suomalainen liikenne olisi vähäpäästöisempää. Jos nämä kestävyyskriteerit on näin omituisesti määritelty ja katsotaan, että se ei olekaan enää päästötöntä, niin tässä tullaan kyllä hyvin kummalliseen, ikään kuin laskentasaännön määräämään pattitilanteeseen, jolla ei kuitenkaan oikeasti ole niitten todellisten päästöjen kanssa mitään tekemistä. Tästä haluaisin kuulla, onko EU-tasolla enää mitään tehtävissä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

17.48 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa puhemies! Kiitoksia kysymyksistä — hyvin ajankohtaisia.

Tulin tuossa muutama tunti sitten itse Sloveniasta energiaministereitten kokouksesta, ja näitä asioita siellä käsiteltiin. Erityisesti tämä energian hinta oli paljon tapetilla.

Tämä tilanne on aika mielenkiintoinen. Keski-Euroopassa kaasu on nimenomaan se, joka siellä herättää sen keskustelun. Siellä on useitakin syitä taustalla, ne ovat varmaankin nopea talouden kasvu, teollisuuden volyymin nousu, ja sitten tulevat ulkopoliittiset tilanteet, eli Venäjä suhteessa Ukrainaan: Venäjä ei käytä tällä hetkellä Ukrainan kaasua, mikä nostaa Keski-Euroopassa kaasun hintaa. Eli erittäin monimutkaista.

No, sitten taas meillä pohjoismainen pörssi: Tilanne on se, että keskeisiä syitä on erityisesti Norjan mutta myös Ruotsin vähäsateinen kesä, eli sitä vesivoimaa ei ole niin paljon tarjolla kuin normaalisti, ja se on nostanut hintaa samassa tilanteessa, kun meiltä taas myydään sitä ns. kalliimpaa energiaa sitten Keski-Eurooppaan, koska siellä on kysyntää. Eli meillä on tällainen ongelma tietyllä tavalla tässä kohtaa menossa. Kyllä tässä oikeastaan kaikki panokset pitää laittaa siihen, että meillä on kuitenkin turvattu energiatilanne talven ajan. Tämä on sellainen, jota varmasti tulee pitää silmällä.

Esimerkiksi päästökauppa ei sinällensä meillä hintaan vaikuta sillä tavalla, koska meidän sähköstä 80 prosenttia tulee nyt jo hiilivapaasti, niin että se päästökauppa ei nosta meillä sitä, mutta se nostaa sitten muualla, ja se voi sitä kautta kertaantua. Eli kyllä tämä aika vaikea yhtälö kaikkienensa on.

Tähän edustaja Essayah'n kysymykseen — tämä on mielenkiintoinen, tämä on erittäin tärkeä: Kävin eilen komissaari Simsonin kanssa tästä pitkän keskustelun. Mehän ollaan vähän siinä tilanteessa, että meitä on Suomi ja Ruotsi, jotka ymmärtävät tämän tilanteen samalla tavalla. Ja kyllä komissaarin terveiset olivat oikeastaan, että avatkaa, kertokaa, mitä se tarkoittaa, eli EU:n tiettyjen toimijoiden on vaikeaa ymmärtää Suomen tilannetta — ja Ruotsin. Me ollaan aika lailla samassa tilanteessa, ja tätä yritetään nyt sinne nimenomaan avata ja jatkaa tätä ilmastopaketin jälkeistä aikaa. Sehän oli tullut komissiolt, ja nyt tämä menee parlamenttiin, ja tämä on vaikuttamisen paikka. Ehdottomasti meidän pitää panostaa entistä enemmän sinne bioenergian puolelle, oli se bioenergiaa, biokaasuja, mutta siellä on kuitenkin se meidän liikkumatila, johon meidän pitää entistä enemmän hakea panoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Ja edustaja Koponen.

17.52 Ari Koponen ps: Puhemies! Vielä energian hinnasta: Ainakin Kreikka, Italia ja Ranska ovat uutisoineet suunnittelevansa satojen miljoonien eurojen tukipakettia auttaak-

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

seen yrityksiä, teollisuutta ja kotitalouksia, jotka eivät pian kykene maksamaan sähkölas-kujaan. Onko hallituksella aikeita kehittää mekanismeja, joilla ilmastonmuutoksen hillin-tätoimista pahiten kärsiville yrityksille, ihmisille ja alueille voidaan korvata sopeutumises-ta aiheutuvia kuluja?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Lintilä.

17.52 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole tällaista keskustelua käyty, ja en usko, että tähän tilanteeseen tullaan. Tämä kuitenkin me-nee johonkin kausivaihteluun. Euroopassa on todellakin aika lailla erilainen tilanne nimen-omaan tämän kaasun takia. Kaasu on selkeästi tulossa ongelmaksi. Juttelin eilen hyvin pit-kään esimerkiksi Hollannin kollegani kanssa, ja heillä on erittäin iso ongelma. Briteillä on erittäin iso ongelma. Itse asiassa Kreikan kollegan kanssa juttelin myös, ja sieltä oikeas-taan ainut myönteinen viesti oli se, että turismi on lähtenyt taas liikkeelle, mutta kyllä heil-lä tämä kaasupainotteisuus on ongelma.

Edustaja Koposen kysymyksen: Meillä ei ole sellaista, millä me lähdetäisiin. Se tilan-ne on itse asiassa aika vaikea: mikä se on, koska tämä on markkinoilta määräytyvä hinta. Millä hallitus reagoisi siihen? Aina voi sanoa, että lasketaan energiaverotusta. No, kukas sen sitten seuraavan kerran nostaa? Nämä ovat aika vaikeita kysymyksiä, ja itse en oikein jaksa uskoa tällaisiin nopeisiin ratkaisuihin. Tämä kuuluu sarjaan markkinoitten vaihte-lu, ja nyt se on se, joka on kyllä erittäin epämiellyttävää monelle kuluttajalle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah.

17.53 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Haluan tässä tukea ministeri Lintilän näke-mystä ja vähän varoittaakin edustaja Koposta siitä, että ei kannata hirveästi sosiaalipoliit-tisia keinoja ja energiapolitiikkaa lähteä keskenään sekoittamaan. Meillä tällä hetkellä itse asiassa Fit for 55 -paketti sisältää juuri tällaisen sosiaalipoliittisen rahaston, jonka kautta haluttaisiin ympäri Eurooppaa lähteä jakamaan energian hinnan painetta sosiaali-poliittisilla töillä. Meillä kuitenkin on aina Suomessa ollut ensinnäkin se ajatus, että sosiaali-politiikka kuuluu kansallisvaltioitten kompetenssiin, ja siksi toisekseen se, että näitä kahta asiaa ei kyllä kannata toisiinsa sotkea. Siinä mielessä on vaikea sanoa, onko kysymys ly-hytaikaisesta vaihtelusta vai pidempiaikaisesta vaihtelusta.

On myöskin ymmärrettävä se fakta siellä taustalla, että kun me tehdään tällaista ilmas-topoliitiikkaa, jossa ei ehkä ajatella aina pidemmän ajan vaikutuksia, ja on aivan selvää, että meillä on suuri paine saada päästötöntä sähköä tällä hetkellä EU:ssa, niin on aivan selvää, että totta kai energian hinta nousee, koska ei sitä päästötöntä sähköä tällä hetkellä rajatto-masti ole annettavana. Siinä mielessä uskon, että tämä energian hinnan nousu saattaa olla pidemmänkin aikainen trendi — erityisesti, kun me koko ajan puhumme siitä, että meidän pitää pystyä esimerkiksi valmistamaan vaikkapa päästötöntä terästä, joka vaatii valtavat määrät päästötöntä sähköä, eikä kukaan ole ajatellut sitä, onko meillä sitä kapasiteettia val-mistaa tämän tyyppistä päästötöntä energiaa. Siinä mielessä voisi sanoa, että kysymys on aika pitkälle ulottuvista kerrannaisvaikutuksista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Junnila.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

17.55 **Vilhelm Junnila ps:** Arvoisa herra puhemies! Tuossa edustaja Essayah mainitsi teräksen, mistä tietenkin tuli mieleen Raahen terästehdas ja SSAB. Olisin ministeriltä kysynyt, ellei hän äsken olisi kiirehtinyt pois, mikä tässä oli tarkoituksena, että Solidiumista siirrettiin tämä omistusosuus valtioneuvoston kanslian alaisuuteen. Sillähän on merkitystä erityisesti teollisuuden kannalta. Toivottavasti ministeri palaa asiaan sitten seuraavalla kerralla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain 8 ja 130 §:n muuttamisesta sekä arvonlisäverolain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 125/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässäkin enintään se 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun, edustaja Essayah.

Keskustelu

17.56 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tässä tosiaankaan ei nyt ole sitten ministeriä esittelemässä tätä hallituksen esitystä, mutta valtiovarainvaliokuntaan tämä on tulossa, joten varmasti siellä sitten pääsemme vähän paremmin perehtymään asiaan.

Itselläni tässä nyt kiinnittää huomiota ensinnäkin se, että tässähän nyt vähän paikkailaan kesäistä sote-esitystä. Siinä yhteydessä tuli jo esille, että millä tavalla tämä arvonlisäveronpalautusasia otetaan huomioon. Sinällään tässä on kyllä aika mielenkiintoinen ratkaisu ajateltu tähän asiaan, että jo valmisteluvaiheessa — ennen vuotta 23, kun virallisesti nämä hyvinvointialueet perustetaan — kuitenkin olisi mahdollisuus hakea arvonlisäveron palautuksia niihin hankintoihin, jotka on tehty ennen sitä. Täytyy sanoa, että kyllä täytyy aika tarkkaan nyt tuolla valiokunnassa tutkia, kuinka voi olla mahdollista, että sellainen taho hakee palautuksia, jota ei ole vielä virallisesti edes perustettu, ennen kuin vasta sitten 1.1.23. Tähän sitten varmasti siellä valiokunnassa pystymme paremmin perehtymään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin varmasti.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

7. Hallituksen esitys eduskunnalle rahoitusmarkkinalainsäädännön muuttamiseksi covid-19-pandemiasta toipumiseksi

Hallituksen esitys HE 126/2021 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

8. Lakialoite laiksi vuosilomalain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lakialoite LA 101/2020 vp Vilhelm Junnila ps ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan niitä aikataulutettujen asioitten osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun. Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Junnila, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.59 **Vilhelm Junnila ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen lakialoitteeni vuosilomalain väliaikaisesta muuttamisesta. Samansisältöisen aloitteen laitoin vireille jo viime vuoden toukokuussa, mutta lähetekeskusteluun se saapui vasta marraskuun lopussa eikä siten olisi enää ehtinyt vaikuttaa kyseisen vuoden lomakauteen. Kukaan meistä ei marraskuussa vielä voinut tietää, millainen koronavuosi vuodesta 2021:kin tulisi, joten jätin tämän lakialoitteen joulukuun alussa koskien vuoden 2021 lomakautta. Valitettavasti tämäkin aloite tuli käsittelyyn niin pitkällä viiveellä, että lomakausi alkaa olla ohi ja vuosilomat vietetty.

Vaikka pandemian suhteen alkaa tunnelin päässä näkyvä valo jo kirkastumaan, korostan silti, ettei pandemia ole ohi. Siksi vuosilomalakia on tärkeä muuttaa väliaikaisesti ainakin ensi toukokuuhun saakka, sillä voimassa oleva laki ei huomioi tätä nykyistä poikkeus-tilannetta kaikkien alojen kohdalla. Lisäksi nykyinen vuosilomalaki ei taivu esimerkiksi vuosiloman siirtämiseen, vaikka työntekijä määrättäisiin altistumisen vuoksi karanteeniin, sillä karanteenia ei lasketa sairastamiseksi. Vaikka rokotukset etenevät eikä altistumiskaranteenia määrätä enää niin helposti, korjaisi tämä väliaikainen lakialoite myös tämän epäkohdan. Työntekijä voisi siirtää lomansa karanteenin jälkeiseen aikaan, vaikka lomakauden ulkopuolelle.

Arvoisa puhemies! Nykyisessä vuosilomalaissa on 4 §:n 2 kohdassa määriteltä lomakausi ajalle 2.5.—30.9. Koronapandemian aikana tämä käytännössä sitoo sekä pääomaa että yritysten mahdollisuuksia järjestää henkilökuntaa ajalle, jolloin sitä eniten tarvitaan, ja toisaalta viettää lomansa silloin, kun yrityksillä on kaikkein hiljaisinta aikaa. Esimerkiksi hotellihenkilökunnan osalta tämä tarkoittaa ensi vuonna hyvin todennäköisesti tammikuuta. Lain 20 §:n mukaan vuosilomasta 24 arkipäivää on kuitenkin sijoitettava edellä mainitulle lomakaudelle eli toukokuun ja syyskuun väliin.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

Kuten aloitteen perusteluissa mainitaan, poikkeusoloista selvinneillä yrityksillä ei välttämättä ole edes kassavaroja maksaa lomarahoja välittömästi pandemian loputtua. Muuttamalla vuosilomalakia väliaikaisesti niin, että lomakautta pidennetään tässä uudessa tilanteessa, ehkä toukokuuhun saakka, työnantajille ja työntekijöille annetaan mahdollisuus joustoon kesäloman viettämisessä, jos yrityksen tai työntekijän etu sitä vaatii. Vuosiloman siirtämisen tulee aina perustua todelliseen ja perusteltuun tarpeeseen.

Tässä aloitteessa esitetty väliaikainen lakimuutos tukee nykyisen vuosilomalain 27 §:ää, jonka mukaan työnantaja ja työntekijä voivat sopia 18 päivää ylittävän osan lomasta pidettäväksi seuraavalla lomakaudella tai sen jälkeen säästövapaana. Ilman sopimustakin työntekijällä on oikeus säästää 24 päivää ylittävä osa vuosilomastaan, jos siitä ei aiheudu työpaikan tuotanto- ja palvelutoiminnalle vakavaa haittaa. Poikkeuksellisinakin aikoina keskinäisellä sopimuksella on kuitenkin normaalia huomattavasti suurempi tarve, ja lainsäädännön on tässä tilanteessa annettava sille myös mahdollisuus, jotta selviämme kriisistä niin hyvin kuin se vain on tässä tilanteessa enää mahdollista. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

9. Lakialoite laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 102/2020 vp Vilhelm Junnila ps ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään se totuttu 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun, ja aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Junnila, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.03 Vilhelm Junnila ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on oikeusvaltio ja suomalaiset suurimmaksi osaksi lainkuuliaista kansaa. Yleiseen oikeustajuumme on perinteisesti myös kuulunut se, että jos joku tekee väärin, saa hän siitä tekoon sovitetun rangaistuksen ja toivottavasti ottaa asiasta opiksi. Oikeusjärjestelmämme on myös kuuluisa siitä, että tietyt rahalliset rangaistukset, sakot, sovitetaan henkilön varallisuuteen. Sakkorangaistus toimii näin rangaistuksena niin pienituloiselle kuin rikkaammallekin. Lisäksi uskottavuus oikeusjärjestelmään vaatii sen, että jos asia on määritelty rikokseksi, siitä seuraa myös rangaistus ihan jokaiselle säätyyn ja varallisuuteen katsomatta.

Edellinen eduskunta hyväksyi selvällä enemmistöllä silloisen oikeusministerin Häkkinen luotsaaman lakimuutoksen sakon muuntorangaistuksen käytön laajentamisesta. Uudistus tarkoitti sitä, että toistuvasti — yli kuusi kertaa vuodessa — samanlaiseen rikkomukseen syyllistyneen sakot tulee jatkossa ohjata poliisilta käräjäoikeuden käsiteltäväksi, ja jos sakkoja ei saada perittyä, tekijä voi päätyä vankilaan. Muutos oli askel oikeaan suuntaan verrattuna aiempaan tilanteeseen, jossa tietyistä rikoksista, kuten näpistyksestä, lievista pe-

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

toksista tai kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta, saattoi selvitä käytännössä ilman rangaistusta, jos rikoksesta seuranneita sakkoja ei syystä tai toisesta pystytty perimään — hyvä alku, mutta vaatimus kuudesta edeltävästä sakkorangaistuksesta on kohtuuttoman suuri ja tehoton.

Esittelemäni lakialoitteen tarkoituksena onkin muuttaa sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain, 754/2010, 5 momenttia siten, että rikkomus käsiteltäisiin tuomioistuimessa, jos henkilölle olisi käsiteltävänä olevaa rikkomusta edeltävän vuoden aikana tehtyjen tekojen perusteella annettu vähintään kolme sakkorangaistusta. Näin toistuvasti sakkorikoksiin syyllistyneille ja niin sanotuille taparikollisille olisi mahdollista tuomita helpommin muuntorangaistus, jos sakkoa ei saada perityksi ja tekojen samankaltaisuus osoittaa piittaamattomuutta lain kielloista ja halveksuntaa sakkorangaistusta kohtaan. Erityisesti varkauksien kohteena olevan vähittäiskaupan asema parantuisi, kun sakkotehtailuun alttiit henkilöt joutuisivat herkemmin vastuuseen teoistaan. Lisäksi vaikeasti päihdeongelmaisille ja syrjäytyneille olisi paremmat edellytykset päästä tarvitsemaansa hoitoon.

Arvoisa puhemies! Poliisin ja syyttäjänviraston tietojen mukaan nelin- tai useampiker-
taisia rikkomuksia on vuodessa peräti 25 000. Vastaavasti aiemmin mainittuja seitsemän-
tai useampikertaisia rikkomuksia on vuodessa noin 9 600. Luvuista voidaan päätellä, että
tietyissä rikoksissa lain kielto ja rangaistuksen uhka eivät toimi riittävän tehokkaasti.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan sisäinen tietopalvelu on arvioinut tässä ehdotetun laki-
muutoksen kustannuksia vanhojen hallitusten esitysten perusteella. Hallituksen esityksis-
sä 178/2018 ja 291/2014 todetaan, että muutoksen seurauksena yhden tapauksen käsitte-
lyyn kuluu poliisilta noin 6 tuntia työaikaa. 15 400 rikoksen käsittely siis vastaa noin 56:ta
henkilötyövuotta. Yhden henkilötyövuoden hintana pidetään 58 000:ta euroa, joten poliis-
sille aiheutuisi 3,25 miljoonan euron kustannuspaine.

Syyttäjälaitoksen osalta kirjallisen käsittelyn kustannukseksi on arvioitu 156 euroa tapa-
usta kohti. Vähimmillään kustannukset nousisivat 2,4 miljoonaan euroon johtuen rikos-
asioiden määrän kasvusta. Suullisessa istunnossa käsittelykustannukset olisivat kuitenkin
tätä korkeampia. Tuomioistuimessa pakkokeinoasian käsittely maksaa keskimäärin 523
euroa. Siten noin 15 400 rikosasian käsittelyn lisäys aiheuttaisi 8 miljoonan euron kustan-
nuspaineen.

Hallituksen esityksessä 291/2014 on lisäksi arvioitu, että neljännen toistuvan rikkomuk-
sen osalta vankiluvun voidaan odottaa nousevan keskimäärin 50 päivittäisellä vangilla.
Hallituksen esityksessä 178/2018 on käytetty vuoden 2017 keskimääräistä suljetun laitok-
sen vankilavuoden kustannusta, joka on 73 080 euroa vuodessa. Näin arvioituna 50 päivit-
täisen vangin kustannuslisäys nostaisi Rikosseuraamuslaitoksen kustannuksia noin 3,7
miljoonaa euroa.

Lakialoitteessa esitetyn sakon muuntorangaistuksen soveltaminen jo neljännen rikko-
muksen kohdalla seitsemännen sijaan nostaisi siten kokonaiskustannuksia noin 17 miljoon-
alla eurolla. Rikosoikeudellinen seuraus tai sen tosiasiallinen puute ei kuitenkaan voi oi-
keusvaltiossa riippua valtion kulloisestakin taloustilanteesta, sillä turvallisuudella on hin-
tansa.

Arvoisa puhemies! Jatkuvat näpistykset ja näpistysten yritykset ovat suuri ongelma eri-
tyisesti vähittäiskaupalle. Kaupan liiton teettämän hävikkibarometrin mukaan varkaushä-
vikki aiheuttaa vuosittain 450 miljoonan euron tappiot. Tämän lisäksi varkaushävikin tor-
jumiseen käytetään arviolta 100 miljoonaa euroa vuosittain, jolloin kokonaiskustannukset
nousevat jopa 550 miljoonaan euroon vuodessa.

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

Viime vuosina myös väkivallalla uhkaaminen näpistystilanteissa on merkittävästi yleistynyt. Vuonna 2020 Tilastokeskuksen mukaan myymälävarkauksia ja näpistyksiä ilmoitettiin peräti 51 600 kappaletta — tässä on siis ilmoitettu, ja varmasti luku on sitten vielä suurempi niiden osalta, joita ei ilmoitettu. Joka tapauksessa tämä on 141 tapausta jokaista vuoden päivää kohti. Määrä on lähes 8,2 prosenttia enemmän kuin 2019, ja tämän ovat myös asiakkaat huomanneet. Koronan aiheuttamassa vaikeassa taloustilanteessa miljoonaluokan suorat lisämenot ovat valitettavia, mutta pelkästään näpistyksistä aiheutuneiden tappioiden vuoksi valtiolta jää vuosittain miljoonien arvonlisäverot saamatta. Lisäksi vähittäiskaupan alalle koituu hävikin ja rikosten ehkäisyn vuoksi lisäkustannuksia, jotka siirretään hintoihin asiakkaan maksettavaksi.

Arvoisa puhemies! Ehdotettu lakimuutos parantaa luottamusta oikeuslaitokseen ja rangaistusjärjestelmään, kun maksukyvyttömyys ei enää toimi suojana rikoksesta annettavaa tosiasiallista rangaistusta vastaan. Oikeusministeri onkin katsonut, että ei ole hyväksyttävää, että henkilöt voivat toistuvasti syyllistyä sakkorikoksiin saamatta minkäänlaista todellista rangaistusta. Kriminaalipoliittiset syytkin edellyttävät muuntorangaistuksen olemassaoloa. Muuntorangaistuksen uhka saattaa lisätä myös sakkojenmaksuhalukkuutta, jolloin rangaistusseuraus toteutuu tehokkaammin siinä muodossa kuin se on määrätty, eikä ole tarvetta turvautua ankarampaan vaihtoehtoon vapaudenriiston muodossa. On myös mahdollista rakentaa yhdyskuntapalvelun luonteinen järjestelmä sovitteluun haluaville henkilöille, kuten oikeusministeriön julkaisussa 12/2012 on pohdittu. Ehdotettu laki rohkaiseekin ihmisiä selvittämään asioitaan ja katkaisemaan syrjäytymiskiarteensa. Muuntorangaistuksen täytäntöönpanoon päättyvä prosessi kestää noin vuoden, joten viranomaisyhteistyön sosiaalipoliittinen rooli henkilöiden elämänhallinnan palauttamisessa myös korostuu jatkossa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

10. Lakialoite laiksi opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 2/2021 vp Kaisa Juuso ps

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan edelleenkin se 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.13 **Kaisa Juuso ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen uudistusta koskeva lakipaketti tuli voimaan 1. päivänä tammikuuta 2018. Ammatillisen koulutuksen uudistuksen yhteydessä opintotukilakia ei kuitenkaan ole oppisopimus-koulutuksen osalta päivitetty vastaamaan uudistettua ammatillisen koulutuksen lainsä-

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

däntöä. Tämän lakialoitteen tavoitteena on muuttaa opintotukilakia siten, että oppisopimusjaksoa osana opintojaan tekevä ammatillisen koulutuksen opiskelija olisi opintotukioikeuden osalta yhdenvertaisessa asemassa harjoittelujaksoa osana opintojaan tekevän korkeakouluopiskelijan kanssa.

Laissa ammatillisesta koulutuksesta säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvista ammatillisista tutkinnoista, ammatillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittavasta koulutuksesta sekä ammatillisen osaamisen osoittamisesta ja todentamisesta. Laissa uudistettiin oppisopimuskoulutusta. Oppisopimuskoulutus on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 70 §:n mukaan pääosin työpaikalla järjestettävää koulutusta, joka perustuu 15 vuotta täyttäneen opiskelijan ja työnantajan välillä tehtyyn kirjalliseen määräaikaan työsopimukseen taikka virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevan opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaan sopimukseen. Oppisopimus voidaan tehdä, jos työnantaja ja koulutuksen järjestäjä ovat sopineet oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä.

Arvoisa puhemies! Opintotuen myöntämisen yleisinä edellytyksinä ovat oppilaitokseen hyväksyminen, opintojen päätoiminen harjoittaminen ja opinnoissa edistyminen sekä taloudellisen tuen tarve. Ammatilliset opinnot ovat opintotukilain 5 a §:n 3 momentin mukaan päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään kolme opintoviikkoa tai 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti. Kun opintojen laajuutta ei ole mitoitettu opintoviikkoina eikä osaamispisteinä, edellytetään opetus- tai koulutusohjelman mukaiseen opetukseen tai opintoihin kuuluvaan harjoitteluun osallistumista keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus on kuitenkin aina päätoimista.

Opiskelu koulutuksen järjestäjän oppisopimusympäristöissä sisältyy työaikaan. Koulutuspäivien määrä riippuu koulutuksen tavoitteista sekä opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta. Työnantaja päättää itse, maksaako hän opiskelijalle palkkaa tietuopuolisen opiskelun ajalta. Opiskelija on oikeutettu taloudellisiin etuuksiin, mikäli työnantaja ei maksa palkkaa tietuopuolisen opetuksen ajalta. Ammatillisen tutkintokoulutuksen oppisopimusjakson aikana opiskelijan on mahdollisuus hakea koulutuksen järjestäjältä päivärahaa niiltä päiviltä, kun opetus on työpaikan sijasta koulutuksen järjestäjän kouluympäristössä tapahtuvaa lähiopetusta. Lyhyissä oppisopimusjaksoissa sellaisia päiviä kuitenkin on vähän tai niitä ei ole ollenkaan.

Arvoisa puhemies! Suomen kansalaiselle, joka harjoittaa Suomessa oppivelvollisuuden jälkeisiä päätoimisia opintoja, jotka kestävät yhtäjaksoisesti vähintään kaksi kuukautta, myönnetään opintotukea siten kuin opintotukilaissa säädetään. Opintotukena myönnetään opintorahaa, asumislisää sekä opintolainan valtiontakaus. Opintotukea ei opintotukilain 6 §:n 1 momentin mukaan kuitenkaan myönnetä sille, joka on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan järjestettävässä oppisopimuskoulutuksessa.

Ennen ammatillisen koulutuksen reformia suurin osa oppisopimusopiskelijoista on suorittanut koko tutkinnon tai suurimman osan tutkinnosta palkkatyössä. Opintotuelle ei ole katsottu olleen silloisessa tilanteessa tarvetta. Ammatillisen koulutuksen uudistuksen keskeisenä tavoitteena on entistä paremmin tuottaa ammatillista osaamista opiskelijoiden ja työelämän tarpeiden mukaan, ja se pyrkii lisäämään oppisopimusjaksojen houkuttelevuutta. Uuden ammatillista koulutusta ohjaavan lainsäädännön myötä ammatillisen perustutkinnon suorittajat tekevät lyhyitä oppisopimusjaksoja. Oppisopimus voidaan tehdä koko tutkinnon suorittamiseksi, mutta se voidaan tehdä myös tutkinnon osan ajaksi. Oppisopi-

Pöytäkirja PTK 103/2021 vp

musjaksojen tekeminen osana ammatillista tutkintokoulutusta on lisännyt voimakkaasti suosiotaan. Lainsäätäjä korostaa oppisopimuksen yhteiskunnallista merkitystä osana ammatillisia opintoja.

Arvoisa puhemies! Oppisopimusjaksoista onkin tullut merkittävä ja paljon käytetty osa ammatillista tutkintokoulutusta. Tällaisen oppisopimusjakson ajalta ammatillisella opiskelijalla ei ole opintotukioikeutta. Jos opintotukea saava opiskelija aloittaa palkallisen työssäoppimisen, hänen on ilmoitettava sen ajankohta Kelaan. Henkilö, joka suorittaa ammatilliseen koulutukseen kuuluvan työssäoppimisen oppisopimuskoulutuksena, jonka ajalta saa palkkaa, ei voi saada samaan aikaan opintotukea.

Ammatillisen koulutuksen suorittajat ovat tässä asiassa eriarvoisessa asemassa verrattuna korkeakouluopiskelijoihin. Korkeakouluopiskelijoiden opintoihin kuuluvat työharjoittelujaksot eivät vaikuta korkeakouluopiskelijan opintotukioikeuteen. Niin käy ainoastaan siinä tapauksessa, jos tulojen opintotukilain mukainen yläraja ylittyy.

Eri koulutusasteiden opiskelijoiden opintososiaalisen aseman yhdenvertaisuuden vuoksi olisi välttämätöntä muuttaa opintotukilakia siten, että ammatillisen tutkinnon suorittajan opintoihinsa liittyen tekemä oppisopimusjakso tulee opintotuen piiriin. Silloin ammatillisten tutkintojen opiskelijoiden tekemät oppisopimusjaksot eivät keskeyttäisi opiskelijoiden opintotukioikeutta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset, edustaja Juuso, ja sääli, ettei ollut enempää edustajia kuulemassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 24.9.2021 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen